

OLAV

Redaksjonelt, s. 2
Pustepause for de fattigste!

Friedrich Griebel, s. 4
Kirkekrisen og evangeliet

Michael Garnett, s. 7
Eukaristi i eventyrland

Om Oskar Garsteins bok "Klosterlasse", s. 10
"Stormfuglen som ville gjenerobre
Norden for katolisismen"

Timothy Radcliffe, s. 12
Det løfterike livet

Nils-Petter Enstad, s. 16
Frelsessoldaten og nobelprisvinneren

Aage Hauken, s. 20
Pinse - skapelsens morgen på en ny måte

OLAV

Pustepause for de fattigste!

Første spørsmål: Hva er det frontfigurer som *Dalai Lama*, U2-vokalisten *Bono*, eks-bokseren *Mohammed Ali* og pave *Johannes Paul II* har til felles? De har alle engasjert seg i kampanjen *Jubilee 2000*, et bredt anlagt internasjonalt initiativ for å få slettet en del av de fattigste landenes gjeld til den rike vestlige verden, en gjeld på over 2000 millioner dollars! Initiativet startet i 1996, men later nå endelig til å skyte fart, nettopp etter at kjendiser fra pop og sport har trått støttende til. Og altså Peters etterfølger. Skjønt han har faktisk harpet på dette spørsmålet en stund, men først nå blir det virkelig lagt merke til. "Leve paven!" skrev *Le Monde* i februar. Og *Financial Times* noterte kort etter at "når en plan for gjeldslette blir en felles sak som både paven og popverdenen slutter opp om, burde kreditorene legge merke til det." En observasjon det er fristende å spinne videre på, men det får ligge.

Over til neste og nærliggende spørsmål: Hvorfor blander paven seg inn i økonomiske og politiske anliggender? Bør han ikke holde seg til sitt fag, de religiøse anliggender? Innblandingen skjer fordi "menneskets velferd og nestekjærlighetens bud står i sentrum for Jesu budskap. Det hører til kirkens sendelse at vi virkeliggjør dette budskapet i den konkrete verden slik den ser ut i dag. Derfor har vi et medansvar for vår tids politiske, sosiale og økonomiske problemer." Klare og enkle ord, verd å merke seg om man skulle trenge argumenter! Ordene stammer dog ikke fra paven, men fra en fersk uttalelse fra Nordens katolske biskoper der de nettopp tar for seg gjeldskrisen og delvis gjeldslette for de fattigste landene.

Det er ikke Kirkens sak å komme med detaljerte anvisninger om hvordan gjeldskrisen skal løses, det må bli politikernes oppgave. Men kirken kan og bør bidra med prinsipptenkning og argumenter på vegne av det menneskeverd den er satt til å tjene.

Den katolske kirkes engasjement for de gjeldstyngede landene er, som nevnt, av eldre dato enn initiativet fra 1996. Rundt 1980-tallet tok latinamerikanske frigjøringssteologer til orde for rettferdigere samfunnsstrukturer og trakk i den sammenheng inn ettergivelse av gjeldsbyrden som et virkemiddel. "Dessverre lyttet man ikke til dem, men anklaget dem i stedet for å være kommunister," klaget erkebiskop *Oscar Rodríguez* av Honduras nylig i et intervju i tysk presse. *Rodríguez* er erkebiskop i et gjeldstyngt land som, i likhet med andre mellomamerikanske stater, i fjor ble ytterligere rammet ved orkanen *Mitch's* ødeleggende ferd.

Frigjøringssteologene hadde likevel ikke talt helt forgjeves: Utpå 1980-tallet begynte paven selv å tale om "urettferdige samfunnsstrukturer". Og i 1986 tok det pavelige råd *Justitia et Pax* opp gjeldsproblematikken i en erklæring med tittelen "I den men-

neskelige utviklings tjeneste - en etisk vurdering av den internasjonale gjeldssituasjon." Her settes solidaritets-tanken opp som motvekt mot den hårde økonomiske makt og jus: Låneordninger som beriker noen, men på lengre sikt gjør andre fattigere, er uetiske; etisk ansvarlig lånevirkosomhet tar derimot sikte på utjevning, heter det i klartekst. Målet for lånevirkosomheten må være mindre sosial ulikhet og urettferdighet.

Moralsk sett har ingen regjering rett til å avkreve et folk ofre som er uforenlige med menneskeverdet, lyder ett av prinsippene i katolsk sosiallære. Pave *Johannes Paul II*, som gjennom hele sitt pontifikat har satt solidaritet og sosial rettferdighet høyt og høyløyd på dagsordenen, oppfordret i et rundskriv i 1994 alle kristne til å "gjøre seg til talsmenn for alle verdens fattige og ta til orde for at tusenårsskiftet er et passende tidspunkt for betydelig ettergivelse av den internasjonale gjeld som tynger så mange lands skjebne."

Paven var, som våre nordiske biskoper minner om, "en av de første til å se det kommende årtusenskiftet i lyset av det bibelske jubelår". Ifølge Bibelen og den gamle jødiske tradisjon var hvert 50. år et "ettergivelsesår" da slaver ble satt fri, gjeld ettergitt, tapt eiendom gitt tilbake. "Israel anså det for uverdigg og uforenlig med sin tro at mennesker skulle holde hverandre i slavelignende avhengighet på ubestemt tid," påpeker våre biskoper.

Tilbake til *Justitia et Pax'* erklæring fra 1986. Den understreker nemlig alles medansvar for krisen og for evt. løsningsforsøk. Intet forgjeldet land alene kan tilskrives all skylden for det uføre det er kommet opp i, heter det, selv om utstrakt korrupsjon og uvetlige prioriteringer kombinert med manglende kontrollorganer i lånelandene har bidratt til dagens fatale tilstander. Også det internasjonale samfunnet er medansvarlig gjennom de økonomiske og politiske strukturer. Og, kan man tilføye, også vestlige banker har sitt å svare for: løssluppen kredittgivning til fattige land med ledere av tvilsom moralsk kaliber kombinert med lukkede øye overfor de etterhvert fete bankkonti utsugerne "opparbeidet seg", om nå det er rett uttrykk. Men bankene har hittil vært "et absolutt tabutema", for igjen å gi ordet til biskop *Rodríguez*. Hvor lang tid tok det ikke å få innrømmelser fra bankene om midler tappet under annen verdenskrigs jødeforfølgelser?

Både låntagere og långivere har ansvar for misèren, derfor er begge parter medansvarlige for å finne løsninger. Dialog må til, en dialog bygget på tillitsfulle relasjoner mellom partene, ærlighet og, ikke minst, gjennomsiktige transaksjoner og ansvarlige, kontrollerbare organer i de fattige landene selv. En dialog der så mange instanser som mulig trekkes inn, fordi gjeldsproblemet, som *Justitia et Pax* understreker, ikke bare er av økonomisk og finansiell karakter, men i høy grad et politisk og sosialt spørsmål.

Erkebiskop *Medardo Mazombwe* av Lusaka, Zambia, er av dem som har engasjert seg i problematikken. Nylig var han i London for å holde den årlige *Pope Paul VI Memorial Lecture* i regi av

Kardinal König om biskopenes ansvar
Biskopene har det "uinnskrenkede egenansvar" for sine respektive lokalkirker; de er ikke pavens "sendemenn" som bare skal utføre romerske anvisninger. Det skriver Wiens "gammelkardinal" Franz König, nå rundt 95-år gammel, i jubileumsskriftet til Den østerrikske bispekonferanses 150-årsmerking. Det som trengs, er mer kollektialitet mellom biskopene og mindre sen-

tralisering. Dette ble understreket av Det 2. Vatikankonsil (1962-65), men det er lite å se av det i dagens kirke, påpeker kardinal König.

Kardinalen understreker at det ikke på noen måte dreier seg om "å eliminere paven som tegn på og garantist for enheten", men snarere om et konstruktivt samarbeid til beste for hele kirken, et samarbeid hvor biskopene ikke bare trekkes

inn "som medrådgivere, men får virkelig medbestemmelse". Det det gjelder er å virkeliggjøre innen kirken selv et sentralt prinsipp i dens egen sosiallære: nærmere "subsidiaritet", som innebærer at en overordnet struktur ikke skal ta seg av slikt som kan ordnes på et lavere plan, skriver kardinal König.

CHRIST IN DER GEGENWART

3

den katolske hjelpeorganisasjonen *Cafod*, en forlesning som nettopp handlet om "den menneskelige byrde" gjeldsproblematikken innebærer (i parentes bemerket: et verdig emne å minne pave Paul med, som var levende opptatt nettopp av "folkenes fremskritt", tittelen på en av hans encyklikaer, og av det han kalte "integral utvikling", en U-landspolitikk som tjener *hele mennesket* og ikke kun tar økonomiske hensyn). "Gjeldskrisen er ikke kun et økonomisk spørsmål," sa erkebiskopen, "dypest sett er den et etisk spørsmål, et menneskelig problem om menneskers ve og vel, om overlevelse for de fattige, om samholdet i det menneskelige fellesskap og om fremtidig sikkerhet." Han nærmest tryglet på sitt lands vegne: "Zambias befolkning er villig og rede til å bidra til at en gjeldslette virkelig fører til ekte og integral utvikling. Gi oss en sjanse til å vise at vi kan!"

Et viktig moment som tilsier rask handling: Det er i særlig grad barna som betaler for gjeldsbyrden. *Unicef* har regnet ut at millioner av Afrikas mindreårige kunne reddes hvis regjeringene i de respektive landene bruke pengene til sosiale grunninvesteringer i stedet for gjeldsrenter til de rike landene. I *Tanzania* f.eks. har regjeringen nå måttet innføre betaling for grunnleggende helse-tjenester som tidligere var gratis. Og i *Mosambik*, der gjennomsnittslønnen på årsbasis er ca. 150 dollars, dør nå barn av sykdommer som det normalt er lett å unngå - for bare å nevne et par eksempler.

Situasjonen for de fattigste landene har altså forverret seg siden *Jubilee 2000* startet i 1966, og det til tross for det økende internasjonale engasjementet for å finne løsninger på krisen. Samme året som kampanjen startet, vedtok *Verdensbanken* og *G-7-landene* på toppmøtet i Lyon å stille 5.5 milliarder dollar til disposisjon for gjeldshjelp til de aller fattigste landene, det såkalte *HIPC*-initiativet (*Heavily Indebted Poor Countries*).

Hva innebærer "aller fattigste"? Noe slikt som at samtlige eksportinntekter to år på rad går med til å betjene gjelden! Hittil har seks land "kvalifisert" seg: Bolivia, Burkina Faso, Elfenbenskysten, Guyana, Mali, Mosambik og Uganda. Forsåvidt laudabelt at noe blir gjort - alt er bedre enn intet i denne sammenheng! Men initiativet kommer for sent, går ikke langt nok og er for tungrodd, innvendes det fra mange hold. Det tar først og fremst sikte på å gjøre landene betalingsdyktige, det vil si bringe gjeldsbyrden ned på hva långiver regner som "bærekraftig nivå". Her må skarpere og raskere lut til, hevder bl.a. *Justitia et Pax*. Ikke minst trengs det en struktur- og holdningsendring når det gjelder selve håndteringen av gjeldsproblemet. Som det nå er, er både *Verdensbanken* og *Det internasjonale prengfondet* i hendene på kreditorlandene, og det vil igjen si at de internasjonale kreditorer fungerer både som partshavere, anklagere og dommere i saken.

De fattigste landene trenger "en pustepause", sier biskop Rodríguez: "Stram ikke til så vi kveles."

De rike landene, heter det. Det burde stå *vi* og *oss*. Det er vi i den vestlige verden som stadig er blitt rikere bl.a. på de fattige lands bekostning. Skal vi nå altså bare gi tilbake av vår overflod? Litt velgjørenhet til hjelp for samvittigheten? *Det* holder ikke i det lange løp, og er heller ikke etisk forsvarlig. Som Tysklands katolske biskoper nylig fremholdt: Det er "ufravikelig nødvendig" å forbinde en gjeldsettergivelse med en ny økonomisk og sosial politikk i de rike landene. Altså hos *oss*. Skal utviklingssjansene bedres for de forgjeldede landene, må vi rike være villige til f.eks. å gi slipp på proteksjonisme og andre velstandsbeskyttende mekanismer. Og, kan det tilføyes, på det mer personlige plan være villige til f.eks. å satse på *Rettferdig Handel*-produkter, villige til f.eks. å betale litt mer for morgenkaffen eller -teen, så vi kan drikke den med bedre samvittighet fordi bonden som dyrket den, er sikret anstendig betaling for sitt arbeid. Og være villige til å sette sparepenger i solidariske utviklingsfond og ditto banktiltak.

Presset for gjeldslette for de fattigste landene ved årtusenskiftet øker altså. I over femti kreditor- og debitorland finnes det nå sammenslutninger av grupper, kirker og organisasjoner som støtter kravet.

Hva sier så beslutningstakerne? *Verdensbanken* kom tidligere i år med betinget positive signaler; presidenten, *James D. Wolfensohn*, understreket i den forbindelse at en virksom utviklingspolitikk også avhenger av egeninitiativer i debitorlandene, et rimelig synspunkt. De ferskeste signalene lover imidlertid ikke godt: Hverken *Verdensbanken* eller *Det Internasjonale pengefondet* har tilstrekkelige midler til å redusere sine fordringer overfor de fattigste utviklingslandene, var meldingen fra lederne for de to institusjonene i slutten av april. Selv for det mer langsiktige *HIPC*-initiativet synes det å skorte på midler, ifølge *Wolfensohn* og *Camdessus*.

Spørsmålet om gjeldsettergivelse skal opp på G8-statenes økonomiske toppmøte i Köln i begynnelsen av juni. Parallelt med dette møtet arrangeres et "kirkelig toppmøte" med biskoper fra G8-statene. *Jubilee 2000* har hatt forhåpninger nettopp til Kölnmøtet, som nå skjer i skyggen av en dyr Kosovo-konflikt, både økonomisk og menneskelig sett; her hjemme kuttes bistanden til fordel for krigen. Et møte hvor det på forhånd heter at vi ikke har råd til å lette gjelden

"For de fattigste landene er gjeldsbyrden som en gravstein," sa erkebiskop *Rodríguez* av Honduras da han ble konfrontert med spørsmålet om hvorfor han og andre geistlige ikke holder seg til de troendes sjelelige ve og vel, men også står på i økonomiske spørsmål, som gjeldskrisen, "og slik som steinen måtte fjernes fra Jesu grav, må man befri de fattige landene fra denne tyngende byrden."

Det handler om nytt liv for mange, mange millioner medmennesker. Om å bære litt av andres byrder.

Og det skulle vi ikke ha råd til?

UKJ

Liechtenstein: skille mellom stat og kirke
For vel et år siden utnevnte paven den omstridte Wolfgang Haas, biskop av Chur, Sveits, til erkebiskop i det nyopprettede bispedømmet Vaduz i Liechtenstein, uten konsultasjon med landets parlament. Utnevnelsen og fremgangsmåten har belastet forholdet mellom stat og kirke i fyrstedømmet. Den katolske fyrsten, Hans-Adam II, ønsker nå klart skille mellom kirke og stat og intet konkordat med Vatikanet.

CHRIST IN DER GEGENWART

Hawaii:
OK med "fakter", men ikke "dans"
"Hellige fakter" som inngår i innfødte hawaieres arv, kan inngå i katolske gudstjenester. Det sier Francis X. DiLorenzo, biskop av Honolulu. Ifølge nyhetsbyrået Associated Press ble "hula-hula-dans" i fjor forbudt i gudstjenesten etter at et menighetsmedlem hadde sendt en klage til Roma om at dansen var underholdning og

hadde lite og intet med det sakrale å gjøre. "Hawaierne raste," skriver tidsskriftet America.

Bakgrunnen for klagen var at hula-hula inngikk i feiringen av en bispevigsel i 1994. I fjor bega angjeldende biskop seg til Roma og greide å overtale Vatikanet til å modifisere bestemmelsen. Dans er imidlertid fremdeles forbudt, men sakrale fakter - definert som bevegelser som uttrykker

4 Friedrich Griess: Kirkekrisen og evangeliet

Det tales om krise i kirken, ikke minst i mitt hjemland Østerrike, tradisjonelt et såkalt katolsk land. Mange mener skylden for dagens kriseliggende tilstander innen den katolske kirke må tilskrives *Det 2. Vatikan-konsil* og dets forhastede reformer. Andre derimot mener reformene ikke gikk langt nok, og at de ikke har holdt takt med tidsånden. Det blir også hevdet at krisen er en tros- og forkynnelsekrise. Jeg tror snarere det dreier seg en krise i måten vi omgås hverandre på.

Man sa om de første kristne: "Se, hvor de elsker hverandre." I dag vil man vel heller si: "Se, hvor de strides med hverandre!" En kirke som er uenig, virker ikke tiltrekkende og troverdig - uansett hvor ivrig den forkynner. Det gjelder for økumenikken like fullt som for uenigheten innenfor den katolske kirke selv.

Men er ikke en av grunnene til kirkekrisen nettopp at kirken på mange måter har fjernet seg fra Jesu Kristi forestilling om hvordan hans disipler skulle omgås hverandre? Eller i det minste at den har forskjøvet tyngdepunktene ganske betraktelig? Jesus kom ikke med mange organisatoriske forordninger, og han overlot langt på vei den praktiske utøvelsen av sitt oppdrag til sine disipler. Men ved sitt ord og sitt eksempel satte han visse tyngdepunkter, og det er nettopp dem dagens kirke på mange måter handler på tvers av. Og det straffer seg.

Maktmisbruk?

Jesus advarte mot anvendelse av *makt* innen sin kirke. "Dere vet at denne verdens herskere undertrykker sine folk, og at de mektige misbruker sin makt over menneskene. Slik skal det ikke

være hos dere..." (Matt 20,25). "Dere skal ikke la dere kalle rabbi; for bare én er deres Herre, mens dere alle er søsken. Dere skal heller ikke kalle noen på jorden for fader, for bare én er deres far, han som er i himmelen. Heller ikke skal dere kalle dere lærere, for bare én er deres lærer, Kristus..." (Matt 23,8-10). Lyder det ikke da noe selsomt at én person sogar lar seg kalle "den Hellige Far", en tittel som i den opprinnelige liturgi alene tilkom Gud? Og at en annen, som av sine tilhengere kalles "Il Padre", stiftet en bevegelse, Opus Dei, som nettopp dagens hierarker verdsetter overmåte høyt? I det hele tatt nyter nettopp de grupperinger som legger stor vekt på maktutøvelse, og som kritiske røster anklager for sekteriske tendenser, stor anseelse i dag og trekkes frem av den kirkelige ledelse som eksempler til etterfølgelse.

Og det argument at også en Franz av Assisi var en slags "sekterisk skikkelse", holder ikke. Den hellige Frans forfektet aldri det syn at de som ikke sluttet seg til hans bevegelse, var evig forlatt - slik man f.eks. kan høre hos dagens neo-katekumener; han hevdet heller ikke at om noen årtier ville kirken kun bestå av hans egne tilhørere, slik Opus Dei-medlemmer til tider hevder. Han var heller aldri "fader Franz", alltid kun "broder Franz".

Da Jesus valgte sine apostler, brød han seg ikke om de var *gift* eller ikke. Snarere tvert imot: Nettopp "klippen"

Peter, som han bygde sin kirke på (Matt 16,28), var som kjent gift og hadde en svigermor (Matt 8,14). Opp mot den romantiske forestilling at apostlene lot sine familier i stikken, må man fremholde at de også etter Jesu oppstandelse "gikk hjem" (Joh 20,10) og fortsatte å utøve sitt yrke (Joh 21,3). Apostelen Paulus skriver: "Har vi ikke rett til å ta med en troende hustru som de øvrige apostler og brødre i Herren, og som Kephaz?" (Kor 9,5). Og hva biskopen angår: "Han skal være en god familiefar, og oppdra sine barn til lydighet og all anstand. Den som ikke kan forestå sitt eget hus, hvordan skal han kunne sørge for Guds kirke?" (1 Tim 3,4-5; se også Tit 1,6). Ordet om at det skal finnes kyskheter for himmerikets skyld (Matt 19,12), er ikke på særskilt vis rettet til embedsbærerne.

Og hva med kvinnene?

Makt er et typisk mannlige domene. Det er derfor neppe en tilfeldighet at *kvinnene* i dobbelt forstand er utelukket fra medvirkning i kirken: De får ikke bekle noe embede, og menn, som er gift, får kun inneha underordnede embeder. Jesus derimot oppvurderte kvinnene i forhold til tidens samfunn: "De (apostlene) undret seg over at han talte med en kvinne" (Joh 4,27). Også scenene med ekteskapsbrytersken (Jon 8) og med synderinnen (Luk 7,36-50) viser forskjellen mellom den tids gjengse holdning til kvinner og Jesu holdning. Ja, Herren lot seg bevege både av den kananeiske og den syrofonikiske kvinnes ord om at han kun brydde seg om Israels barn: "Kvinne, din tro er stor. Det du vil, skal skje" (Matt 15, 21-28; Mark 7,24-30). Følgelig var kvinnen likeberettiget i den tidlige kirke: "Her finnes ikke lenger jøde og greker, ikke slaver og frie, ikke mann og kvinne; for dere er alle ett i Kristus Jesus" (Gal 3,28).

I dagens kirke blir kvinnene snarere

Friedrich Griess - er østerriker, bosatt i Kierling nær Wien; han er mangeårig abonnent på St. Olav og engasjert i kirkedebatten i sitt hjemland.

lovprisning, bønnfallelse og bot - er tillatt. Men dans som "underholdning har ingen plass i den hellige liturgi", sier biskop DiLorenzo. Som i sin uttalelse unngikk ordet "hula" og i stedet henviste til Stillehavsøyenes og asiatenes "sakrale fakter". Det hører med at under særsynoden for Asia i Roma i fjor opptrådte representanter for stammefolk barføtt og uten skjorte under pavemessen i Peterskirken. AMERICA

Nytt kirkeproblem!

Borg-biskop Ole Christian Kvarme mener det er blitt en ukultur at folk ikke skrur av mobiltelefonen når de går i kirken. Han har sett seg grundig lei på mobiltelefoner som forstyrrer både begravelser og gudstjenester.

Han har diskutert problemet med

presteskapet: "Kanskje burde vi sette opp en plakat i våpenhuset der det sto: Her satte man våpen i gamle dager, i våre dager skrur vi av mobiltelefonen her," sier biskopen. Som mener at det i dag overdrives med å være tilgjengelig. I kirkerommet skal man kun være tilgjengelig for Gud og de andre som er der. DAGSAVISEN

nedvurdert i forhold til samfunnets kvinnesyn, og når profanvitenskapene tilbakeviser kirkens tradisjonelle argumenter for sitt syn - f.eks. kvinners angivelige biologiske underlegenhet - finner kirken opp nye. Argumentet om "kirkens ubrudte tradisjon" lider nettopp på dette området av betydelige skjønnsfeil. Men jeg er den første til å innrømme at adskillige fremskritt er gjort siden de tider da kvinner ikke fikk synge i kirkekorene, og man i stedet brukte kastrerte gutter.

Hva med kirkens embedssyn?

Kanskje må man endre hele embedssynet for at det skal bli mulig å trekke inn gifte kvinner og menn? Vi har i dag fjernet oss langt fra den opprinnelige betydning av det greske ordet for "prest". Jeg benekter ikke at det fremdeles finnes mange gode prester, men er de fleste virkelig slike "eldste" som gjennom sin livserfaring kan bistå andre? På den annen side så jeg gjerne at mang en grånende kirkens tjener og teolog som på grunn av sin selvstendige tanke, er falt i unåde, ble regnet blant

disse "eldste": Herbert Haag, Hans Küng, Georg Denzler og Eugen Biser samt de dessverre allerede avdøde Karl Röhner, Bernhard Häring og Friedrich Fries, for bare å nevne noen. Også flere emeriterte biskoper som kardinal Franz König og biskop Reinhold Stecher, har ytret seg kritisk til dagens kirkelige strukturer. Et oppsiktsvekkende forslag om "prest på åremål" ble for en tid siden fremmet av den belgiske professor og jesuitt Jan Kerkhofs (i "Europe without priests").

Ikke de friske som trenger lege

Jesus hadde en betingelsesløs omsorg for de utsatte og mislykkede. "Det er ikke de friske som trenger lege, men de syke. Derfor lær hva det står: Barmhjertighet vil jeg, og ikke offer. For jeg er kommet for å kalle syndere, ikke rettferdige" (Matt 9,12; se også Mark 2,17). I Johannes' 4. kapittel leser vi om hvordan Jesus, ved Jacobsbrønnen, fører en lang samtale med den samaritanske kvinne som så visst ikke var noe dydsmønster. I Lukas' 8. kapittel rettferdiggjør han overfor fariseerne sin

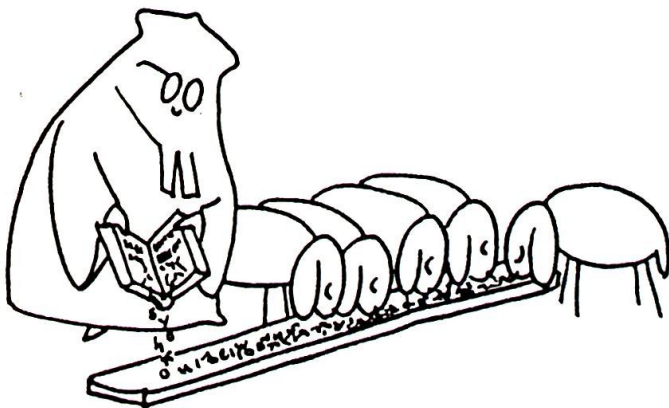
omgang med syndere. I Matteus 9 og Markus 2 hører vi at han satt til bords med tollere og syndere.

Kirken har hittil utelukket gjengifte skilte, som utvilsomt hører til de "syke", fra nattverdsfellesskapet. Riktignok kom paven i sin årlige tale til medlemmene av den romerske Rota, ekteskapsdomstolen, med en oppfordring om at den "med intelligent oppmerksomhet" må studere "humanvitenskapenes fremskritt", og han sa også at "rent formelle normer ikke må forhindre at slike situasjoner løses på barmhjertig og rettferdig måte". Og ved en diskusjon i Klosterneuburg i fjor høst uttalte Wiens erkebiskop, kardinal Schönborn, følgende: "Jeg kjenner tilfeller hvor det ville være uansvarlig å utelukke de betreffende personer fra nattverden." Et skimmer av håp?

Hva med enheten?

Jesus ba til sin far om *enhet* for sin kirke: "Hellige Far, bevar dem i ditt navn, dem som du har gitt meg, så de blir ett som vi" (Joh 17,11). Også Paulus besverger ofte enheten: "... vær ett sinn og en mening. . . er Kristus delt? (1 Kor 1,10-17), og : "Ett legeme og én ånd, slik dere også har ett felles håp. . .". Hvilket trist splittelsens bilde frembyr ikke dagens kristenhet, trass i alle økumeniske anstrengelser! Den instans som ble opprettet nettopp for å bevare enheten, Petersemetet, er i dag enhetens største hindring. Hva hjelper storartede erklæringer som det pavelige rundskriv "Ut unum sint", når man i praksis handler i strid med de store ord?

Enhet forveksles ofte med uniformitet. Riktignok taler man igjen om "inkulturasjon", men man vil helst innskrenke den til eksotiske land. At det også hersker mentalitetsforskjeller innen Europa, har selv kardinal Ratzinger sagt: "Den romerske mentalitet tiltaler meg, den innrømmer den enkelte, biskop som troende, det nød-

Tegning fra Martin Fuchs bok "Lauter fromme Lämmer" (Idel fromme lam)

Stopp krigen på Balkan!

"Helt siden middelalderen har moralsk bevisste mennesker søkt å sette rammer for legitim anvendelse av militærmakt ved begrepet 'rettferdig krig'. Selv om mange har stilt spørsmål ved begrepets berettigelse og anvendelse, kommer vi knapt utenom det. For alternativene er egentlig bare to, avståelse fra våpenbruk (pasifisme) eller vilkårlig våpenbruk (militarisme)," skriver Torbjørn Olsen, katolsk sogneprest i Bodø, i

Nordlandsposten. "Et klassisk krav til rettferdig krig er 'forholdsmessighet' mellom det man satser på å oppnå, og den vold, lidelse og ødeleggelse man er villig til å iverksette for å nå sitt mål. Nettopp på dette punktet svikter det i dag fullstendig på Balkan," skriver Olsen. Prinsippet om forholdsmessighet er "i denne krigen erstattet av prinsippet om at den som antar han er sterk nok til å knuse den annen, derved også har rett til å gå til krig. Men dette prinsipp har aldri inngått i idéen om rettferdig krig".

Tyskland:

Ja til islamsk religionsundervisning
Oskar Saier, biskop i Freiburg, Tyskland, har tatt til orde for at islamsk religionsundervisning bør få en plass i det tyske undervisningssystem. Men det må settes visse betingelser: Det kreves lærerkrefter som har den nødvendige vitenskapelige og pedagogiske utdannelse, som behersker det tyske språk, og som respekterer den tyske grunnlovens grunnverdier.

CHRIST IN DER GEGENWART

6

vendige frirom i forhold til lover og forskrifter" (Vittorio Messori "Zur Lage des Glaubens, s. 68). Da er det også nødvendig med større selvstendighet for den enkelte biskop, eller i det minste for den enkelte bispekonferanse.

En tilnærming til de fremdeles svært så skeptiske ortodokse kristne er kun mulig om Vestens kirke viser villighet til et slikt mangfold. Vanskeligheten med å komme til enighet med de reformatoriske kirker begrunnes med at de ikke har de samme sakramenter som vi har. Hvor lenge akter man å opprettholde fiksjonen om at de syv sakramenter er "innstiftet av Jesus selv"? Burde ikke Jesu siste nattverd igjen bli et forbilde for vår nattverdforståelse: "et og drikk" - men om de stykker som blir til overs, ga han ingen anvisninger, han sa ikke "ta vare på dem, for de er også meg".

Enhet betyr i denne sammenheng at man gir rom for kulturelt betingede forskjeller. Det ville være absurd om man f.eks. plutselig skulle forlange at alle katolske kirkebygg verden over skulle bygges i samme stil. I mange spørsmål som har sammenheng med kulturen hos det respektive folk - for eks. spørsmålet om kvinner får ta del i kirkens ledelse og om ekteskap skal være til hinder for å inneha en ledende funksjon - står kirkens ledelse fast på det standpunkt at disse tingene må håndteres likt verden over. Om noe er utenkelig ett sted i verden, er det ikke tenkelig noe sted. På den annen side hevdes det ofte at en fromhetsform som har vist seg å være spesielt velsignelsesrik i ett bestemt land (da særlig i et spanskaltalende land), nå også bør fremmes på verdensbasis.

Så vil mange si at joda, mangt av dette kan nok stemme, men kirken er så stor og en så tungrodd sak, og i alle fall må man først overbevise alle katolikker verden over om at de og de foran-

dringer trenges. Evt. forandringer for kun ett enkelt bispedømme eller land eller sogar et kontinent, vil splitte kirken, sies det. Dessuten hevdes det at de problemene som oppleves som så presserende her hos oss, er av lokal art og derfor ikke relevante for verdenskirken. Men nylig viste synodene både for Asia og Oceania at man tok opp til diskusjon nettopp slikt som diskuteres her i Europa. Men også de troende i Asia og Oceania får høre at de ikke kan vente at deres "særønsker" skal bli oppfylt. Er de ting som man verden over anmoder om, "særønsker"? Og må ikke ønsket om å vende tilbake til Jesu praksis respekteres, uavhengig av hvor mange som ønsker det?

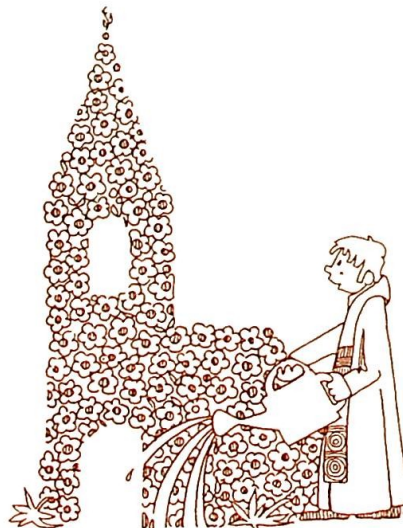
Intellektuell redelighet

En siste kritikk gjelder den *intellektuelle redelighet* i mange kirkelige utsegn, og kløften mellom betydninger fra høyeste hold og en praksis som går på tvers av disse betydningene. Er det redelig når f.eks. biskop Haas' forflytning fra Chur i Sveits til Liechtenstein offisielt begrunnes med at det liechten-

steinske folks store troskap har beveget kirken til å skjenke landet en erkebiskop? Og hvordan rimer pavens oppfordring i "Ut unum sint" til andre kirkeledere om å gi råd om hvordan pave-embede bør endres for å fremme kristen enhet, med diverse uttalelser siste år om pavelig ufeilbarlighet som går langt ut over Det 1. Vatikankonsils beslutninger på dette området? Det forhold at likelydende oppfordringer fra bispekonferanser og kontinentalsynoder imøtegås med argumentet om at dette kun er ting av "lokal" betydning, er allerede nevnt ovenfor.

I denne sammenheng holder det ikke med kosmetiske tiltak. Vi må omvende oss, tenke om. Men ikke, slik mange mener, vende om til strukturer som hører nyss forgagne tider til. Teologen Dietmar Mieth har sagt at "kirken forsøker å bekjempe tidens ånd med gårdsdagens ånd (die Kirche versucht, den Zeitgeist von heute mit dem Zeitgeist von gestern zu bekämpfen)." Når man så innvender at kirken ikke må la seg lede vill, men være trofast mot sitt oppdrag, da spør jeg: Mot hvilket oppdrag? Jesu oppdrag eller oppdraget ifølge de siste 200 års tradisjon?

Vi skal ikke vende om til det 19. århundre, men omvende oss til evangeliet - også når det gjelder vår kirkes strukturer.

Om jeg bare var
en ydmyk vannpytt;
da speilte jeg
himmelen.

(Dom Helder Camara i «Tusen grunner for å leve», Verbum 1985 - oversettelse Truls Winther)

Vi trenger økt tilstedeværelse

Vi trenger ikke økt tilgjengeligheit, sier Per Arne Dahl, prest og forfatter, men vi trenger økt tilstedeværelse.

Vi trenger ikke flyktige møter, hakkete samtaler og pipete avbrytelser, men dype sammenhenger og lange linjer hvor vi tar vare på vår sjel og hverandres glede.

AFTENPOSTEN

Vekkelseskristendom:
innenfor eller utenfor?

Vi må være sanne om vår tro, ærlige og gjennomsiktede. Vi trenger ikke glansbildekristne, sier Bjørn Øyvind Fjeld, rektor ved Ansgar teologiske høyskole. Han viser til et gammelt ord om at "det finnes bare to slags mennesker: De Gud har funnet og de han ennå leter etter." - Da er vi plutselig veldig på likefot.

Den gamle vekkelseskristendommen med

sin innenfor- og utenfortenkning har problemer i en postmoderne tid. Kravet til absolutte aksepteres ikke. Forkynnelse som sier at du må komme til sannheten, har ingen resonansbunn.

I vår tid er levdt liv, kjærlighet og ekthet innfallsvinkelen til brutte mennesker som lengter etter helhet i tilværelsen. Ikke noe er så helt som kjærligheten.

MISJONSBLADET

Michael Garnett: Eukaristi i Eventyrland

7

Nattverden er selve hjertet i katolsk menighetsliv. Men, påpekte Oceanias biskoper under Roma-synoden i fjor, prestemangelen har ført til at mange menigheter er blitt så vant til nødløsninger for søndagsliturgien at eukaristifeiringen "er i ferd med å dø ut". I denne artikkelen, hentet fra *The Tablet*, beskriver pater Michael Garnett, opprinnelig fra bispedømmet Westminster, England, nå tilknyttet bispedømmet Cajamarca, situasjonen i den peruvianske del av Andesfjellene. Han oppfordrer til nytenkning omkring kirkens sakramentale omsorg: "Kirkens samlede sakramentale liv er i uorden."

Jeg begynte å arbeide i Andesfjellene i 1972, og mitt siste sogn bestod av 45 menigheter. Jeg hadde en storartet legmann som heltidsassistent; han var stadig på farten og oppmuntret våre 70 kateketer, og sammen planla vi hvordan jeg skulle få til å feire førstekommu-nion i så mange menigheter som mulig. Under en av disse feiringene - det var feiring nr. to den dagen - la jeg merke til en minneplate på kapellveggen, som stolt forkynte at bygningen var reist av den lokale menigheten for syv år siden. Jeg spurte den unge kateketen hvor lenge det var siden forrige messe. Han smilte og svarte: "Dette er første gang, padre."

Det 2. Vatikanokonsil gjør det til over-mål klart at liturgien både er "det høydepunkt kirkens handlinger retter seg mot", og "den kilde som hele dens kraft strømmer fra" (*Sacrosanctum Concilium*, 10). Liturgiens sentrale plass i det kristne fellesskap, med presten som nøkkelfigur, understrekes i den nylig utkomne "Instruks om visse spørsmål angående de ikke-ordinertes deltagelse i presteembedet". Det prestelige embedet er, ifølge dette Vatikanokumentet, "nødvendig" for at en menighet skal utgjøre en del av kirken. Det ordinerte presteembedet, heter det videre, bør ikke ses som en historisk tilvekst til det kirkelige fellesskap, "som om man kunne forestille seg en allerede etablert kirke uten dette presteskap. (-) Dersom

et fellesskap mangler prest, berøves det utøvelsen av Kristi sakramentale handling (-) som er essensiell for livet i ethvert kirkelig fellesskap".

... situasjonen i Andesfjellene i Peru har vært "meget vanskelig og kriselignende" siden november 1532 da dominikanermunken Vincente Valverde konfronterte inkaherskeren Atahuala ...

Men uansett hvor raskt en prest fyker fra menighet til menighet - om nå "fyke" er rette uttrykk for hvordan man kommer seg fra ett sogn til det neste i Andesfjellene! - blir hans forsøk på å fastholde menighetens eukaristiske forankring nærmest et slag i luften. De troende er i realiteten "u-kirkeliggjort", mens prestens tilværelse preges av dype spenninger og frustrasjon. Det er særdeles sjelsødeleggende å måtte feire så lykkelige begivenheter som påskevigilien så raskt som mulig og med ett øye på klokken. Mitt påskevigilieprogram i fjor begynte kl. 6 om ettermiddagen og sluttet tre vigilier senere - etter bl.a. et vilt ritt over fjellet i bekmørke - klokken 3.30 neste morgen. Det hele ble ekstra hjertegripende da jeg hastet inn i den siste kirken:

Klokkene ringte ikke for meg, men for Gloria. "Padre," sa kateketen, "vi begynte, for vi var ikke sikre på om du ville nå frem". Jeg var faktisk en halv time forsinket, så da jeg endelig stod ved alteret, ba jeg om unnskyldning for at jeg kom så sent. Men menigheten hilste smilende og viftet med blomsterbuketter med lys i: "Ta det med ro, padre," lød det fra dem. "Og tusen takk for at du kom."

Etter en slik opplevelse er det utrolig irriterende å bli fortalt av den pavelige nuntius at problemene ved prestemangelen lar seg løse ved at biskopen gir omhyggelig forberedte kateketer spesiell tillatelse til å forvalte alterets sakrament. Det er nemlig den "medisin" han tilbyr meg og de andre prestene i bispedømmet. Derved later man som om det er en midlertidig nødløsning som vil bli uaktuell når tallet på prestekall igjen stiger. Jeg er enig i at det er en nødløsning, men "midlertidig"? Intruksen fra 1997 mener tydeligvis det, for den taler om "svært vanskelig og kriselignende tilstander".

Jeg kjenner ikke Vatikanets definisjon av krise, men ifølge kirkens lære om dens egenart og natur, har situasjonen i Andesfjellene i Peru vært "meget vanskelig og kriselignende" siden november 1532 da dominikanermunken Vicente Valverde konfronterte inkaherskeren Atahuala nettopp her i Cajamarca hvor jeg bor. Det var et sammenstøt mellom to kulturer og to religioner uten den ringeste mulighet for gjensidig forståelse fordi det - grunnet deres respektive synspunkter - var en samtale mellom døde. Fra da av og frem til i dag har flertallet av de troende i vårt sogn bare kunnet delta i eukaristien på høyst tilfeldig basis.

Vatikanets instruks er optimistisk. "Når den tallmessige mangel på prester merkes særlig sterkt i visse områder, må man huske på at det i andre områder skjer en oppblomstring av kall som

India: kirkebrannene var planlagt

Ødeleggelsen av kirker og annen kristen eiendom den senere tid i den indiske delstaten Gujarat var planlagt systematisk. Det sier en uavhengig undersøkelseskommisjon. Ifølge kommisjonen er det hindu-fundamentalister som står bak en serie kirkebranner i desember og januar. Kommisjonen fant ikke noe bevis til støtte for hinduenes påstand om at de kristne selv hadde provosert frem angrepene fra den ekstremistiske organisasjonen Jagran Manch.

Hindu-ekstremistene hevder at antallet kristne misjonærer i India har økt voldsomt, og at de driver en systematisk proselytvirksomhet blant fattige og kasteløse som bidrar til destabilisering i regionen. Undersøkelser viser imidlertid at antall kristne i Gujarat-provinsen ikke har økt siden 1961, mens presset for å få kristne til å konvertere til islam har økt.

KATHPRESS

Ratzinger om frigjøringsteologien

Det er hevet over tvil at kirken står på de fattiges side, og marxismen har intet å bidra med for kirkens engasjement i så måte, sa kardinal Ratzinger i et intervju med ukeavisen Welt am Sonntag. På 1980-tallet så han seg tvunget til å kritisere frigjøringsteologien fordi den blandet ideologi og tro, sa Ratzinger.

Det var i 1984 Troskongregasjonen sendte ut sin "Instruks" med kritikk av marxismens innflytelse på katolske teologer.

8

lover godt for fremtiden." Jeg vil nødvendigvis lyde utidig kynisk, men vi skal angivelig ha gleden av en oppblomstring i Peru, samtidig som situasjonen i de fjerntliggende Andes-menighetene er slik den i det store og hele alltid har vært (og slik den er i de viltvoksende brakkebyene rundt våre storbyer). Dette skyldes delvis at den prosentvise stigning i kall langt fra holder tritt med befolkningstilveksten generelt, dels at det økonomiske grunnlaget for å fø en prest, ganske enkelt ikke finnes i de fattigste og mest marginaliserte områdene.

Kirkens samlede sakramentale liv er i uorden. Det sakramentet som de fleste ønsker for sine barn, er dåpen, mens konfirmasjon, ektevigsel, botens sakrament og sykesalvingen aldri har vært en del av tros livet for det store flertall her på disse kanter. Og presten finner, dessverre, altfor ofte at disse sakramentene mer er en byrde enn en glede. Jeg har selv tatt meg i å reagere med alt annet enn hellig entusiasme når jeg etter 6-7 timer i skriftestolen og deretter ved alteret, blir bedt om å høre skriftemål og salve et sognebarn en times ridetur eller mer unna. Jeg spurte en gang biskopen om det var håp om at Roma ville tillate den lokale biskop å gi kateketer lov til å salve de syke. Han sa han hadde tatt opp saken, men vedkommende kardinal lot ikke til å skjønne problemet. Jeg repliserte noe skarpt at hvis Hans Eminense kunne tenke seg å bli med meg på en pastoral fjelltur, ville han antagelig forstå - på mindre enn et kvarter!

For 25 år siden da vi vandret opp og ned ad bakke i ukevis for å "vise flagget", følte vi at vi gjorde alt som stod i vår makt for å holde Peters båt flytende. Vi står fortsatt på, men mange steder er SS St. Peter sunket. I menigheter som er sakramentalt utsultet og berøvet enhver meningsfull forståelse av kirken, har de protestantiske og nykristne pastorers prekener falt i fruktbar

"Er ikke et system som utsulter mennesker eukaristisk like syndig som et som sulteforer dem når det gjelder det daglige brød?"

jord, nettopp fordi tilhørerne føler de får en eller annen form for åndelig føde. Innimellom kan man fristes til å mene at det er "junk food" de serveres, men vi har ingen rett til å kritisere hvis vi ikke kan tilby noe bedre.

Overalt hvor det ikke har lyktes oss å skape solide kristne fellesskap, har grupperinger som sprer en fundamentalistisk bibeltolkning med løfte om at frelsen kun finnes hos dem, funnet en lydør forsamling, på samme måte som den rabiate marxistiske lære som terroristene i "Den lysende sti" forkynte, syntes å innebære lys og håp for de marginaliserte deler av befolkningen, nedsunkne som de var i landets politiske og sosiale mørke. Sektene og terroristene er kanskje på en måte to sider av samme sak: De tilbyr visshet i en usikker verden. Det hører også med at mens terroristene fikk de unge til å drepe, ansporer sektene folk til å håne jomfru Maria og helgenene og brenne

statuer og bilder. Enhver som begår slike handlinger, sitter psykologisk sett i saksen.

Våre kateketer er blitt truet av terroristene, og sektene har forsøkt å bestikke dem, mens prester og søstre som har gjort sitt ytterste for å bygge opp kirken, ofte er blitt stående uten støtte og oppmuntring og til og med er blitt anklaget av kirkens ledelse for å være marxister. Det stemmer at mange av oss som har arbeidet blant samfunnets mest marginaliserte, i vår pastorale praksis har orientert oss mot frigjøringsteologien. Derfor ble jeg oppriktig lei meg da jeg i min landsmann Paul Johnsen's bok "The Quest for God" fant innebygget den samme kritikk som vi er blitt utsatt for: "Til og med marxismen (-) har dukket opp igjen i halvreligiøs form i den lære som kalles frigjøringsteologi. Den er rett og slett anti-kristent kjetteri, uten noen form for moralsk grunnlag, og den har, som erfarin-

Det går mot undertegnelse av Felleseklæringen

Den katolske kirke vil undertegne den omdiskuterte katolsk-lutherske Felleseklæringen om rettferdigjørelsen (1998) i løpet av året, sier kardinal Ratzinger, prefekt for Troskongregasjonen, til den tyske ukeavisen *Welt am Sonntag*. Erklæringen viser hvor mye den katolske kirke har til felles med de lutherske kirker; den åndelige rikdom i lutherske salmer og bønner er en inspirasjonsskilde for den katolske kirke, sier Ratzinger.

Økt innflytelse i kirken for kvinner og ordinasjon av kvinner er to adskilte spørsmål, sa Ratzinger. I middelalderen ledet både menn og kvinner klostre, og kvinner som Hildegard av Bingen, Katarina av Siena og svenske Birgitta preket offentlig og ga råd til paver. "I dag økes kvinners makt i kirken," sa Ratzinger. Kirken har ikke autoritet til å prestevie kvinner, og prestembedet har med tjeneste, ikke makt eller ære å gjøre, sa kardinal Ratzinger

Idet bladet går i trykken kommer det bud om at Johannes Bruce, i en årrekke forlagssjef i St. Olav Forlag og en kjent skikkelse innen legmannsarbeidet i Oslo Katolske Bispedømme, er død.

9

gen viser i Latinamerika, vært en kilde til vold og et stort moralsk onde." Det er takken de får, de hundrevis av kristne martyrer - biskoper, prester, søstre, kateketer og andre legfolk - som har søkt å bidra til å skape et rettferdigere samfunn basert på kristne verdier midt et samfunn befengt med innebygget vold og urettferdighet, og opprettholdt av dem som alltid har hatt nok mat på bordet - og lett adgang til nattverden.

Det er vanlig i prekener å sammenkoble nattverden og maten på bordet, men ofte på heller overflattisk vis. Kirkens nåværende strukturer tatt i betraktning, finner man høyst sannsynlig eukaristisk feiring nettopp der hvor det er materiell overflod, mens feiringen mangler der den materielle overflod mangler. Å påpeke dette, å advare om at mennesker dør av mangel på føde, og at menigheter dør av mangel på eukaristisk føde, og så bli fortalt at man bekjenner seg til "et anti-kristent kjetteri", er "like preverst som å anklage den for mordbrann som advarer deg om at huset ditt står i flammer". Ordene har jeg fra *Gustavo Gutierrez*, den peruvianske frigjøringssteologiens far.

Tillat meg å vende tilbake til bildet Peters båt: Passasjerene på tredje klasse ombord i *Titanic* så situasjonens alvor lenge før de på første klasse oppdaget det, dekkene under dem og luksusen omkring dem beskyttet dem mot det iskalde vannet som fosset inn i bånn. Og redningen var nærmere for dem på første plass: De kunne gå i båtene. De på tredje klasse kom, som kjent, dårlig fra det: De befant seg lengst borte fra livbåtene, som det dessuten var for få av. Av de svakeste og ynkeligste gruppene av alle nede på tredje klasse, barna, var tallet på druknede mer enn dobbelt så høyt som antall reddede.

Jeg vil hevde at *SS St. Peter* også lider av visse konstruksjonsfeil, og at de fattige forblir tredjeklasses passasjerer -

til tross for dokumentene fra Medellín og Puebla og deres understrekning av "de fattige først" ("preferential option for the poor"). Og er ikke et system som utslutter mennesker eukaristisk like syndig som et som sultefører dem når det gjelder det daglige brød?

Selv er jeg overbevist om at mange av våre lokale vanskeligheter med å feire eukaristien har sitt utspring i en europeisk oppfatning av sakramenter og sogn, for bare å nevne to ting; en oppfatning som er blitt påtvunget en kultur og en geografi hvor den aldri kan få riktig foffeste. Jeg skulle tro en løsning turde ligge innen den menneskelige oppfinnsomhets muligheter, men det aner meg at mine løsningsforslag vil få dem som under det nåværende system både har mat på bordet og lett adgang til eukaristien, til å korse seg.

Det er ingen løsning i sikte så lenge man nekter å se kjennsgjerningene i øynene. Førsteklassepassasjerene ombord i *SS St. Peter* må gjerne krangle videre om irrelevante detaljer - bispesynoden for Amerika (1998) ga lite og intet av praktiske resultater - men de av oss som befinner oss nede i bånn, vet at det iskalde vannet velter inn, og at skipet er ved å synke. De fattige i

Andesfjellene og i skur- og brakkebyene i våre storbyer har like stor rett som andre grupper i dagens komplekse verden til å bli tatt på alvor når kirkens lære og disiplin i forbindelse med eukaristien diskuteres.

En moderne karikaturtegner pleier å henvise til Peru som "Eventyrland" (som i "Alice i eventyrland), et sted hvor sinn og sanser lett steiler i møtet med bisarre og meningsløse begivenheter. Å hevde, som vi gjør i dag, at eukaristien er den sentrale feiring i katolske menighetsfellesskap, er på mange måter som å befinne seg i eventyrland. Ville det ikke vært storartet om denne bakvendte verden kunne snus om slik at alle katolikker kunne få oppleve det virkelige Eventyrland som Kristus selv hadde i sinne da han ofret seg selv i det eukaristiske måltid?

Ett av forslagene for tusenårsmarkeringen er at det skal være et jubelår med sanering av den tredje verdens enorme gjeldsbyrde. Det er den som for en stor del er skyld i at det på mange bord finnes lite og ingen mat. Kunne ikke tusenårsskiftet også være en anledning til å ta våre sakramenter opp til ny vurdering slik at de ikke lenger nektes de fattige og underprivilegerte?

Barnet hadde glemt igjen sin leke-telefon hos oss.
jeg våget meg å prøve den før jeg ga den tilbake.
Det var et under!
Forbindelser

jeg aldri hadde klart å få;
nå fikk jeg dem uten vansker, tydelige,
fri for forstyrrelser,
med dette apparat
fylt av uskyld
og kjærlighet. . .

(Dom Helder Camara i «Tusen grunner for å leve», Verbum 1985 - oversettelse Truls Winther)

Verre er det ikke!

“Mer enn 20 store internasjonale katastrofer har jeg opplevd som NRK-journalist og senere hjelpearbeider,” forteller Halle Jørn Hansen, generalsekretær i Norsk Folkehjelp. “Jeg har sett mye. Jeg blir deprimeret av fremtidsutsiktene. Det Balkan trenger er en politisk og økonomisk plan med hjelp fra resten av Europa. . .”

Tross en intens svartmaling er imidlertid den tidligere NRK-journalisten og infor-

masjonssjefen i NORAD i stand til å sette mulighetene i lettfattelig perspektiv: “Vi trenger kanskje opp mot 100 milliarder kroner pr. år for å bygge opp igjen landene på Balkan. Dersom alle europeere lot være å drikke ti halvliters pils i året - i en fem til sju år - til en snittpris på 40 kroner - er utgiftene dekket inn. Verre er det ikke,” sier generalsekretæren i Norsk Folkehjelp.

DAGSAVISEN

Når intoleransen settes i system NRK-journalisten Knut Olsen, best kjent som debattstyrer i “Redaksjon 21”, kaller seg ateist, men vil forsvare enhver menneskes rett til tro. “Noen vil ha det til at frontene på Balkan går mellom kristne og muslimer,” sier Olsen, “at den arabiske verden og Vesten tørner sammen i denne regionen. Men det er ikke religionene i seg selv som er opphav til krig. Kommunistiske Øst-Europa uten religion ble ikke mer humant av den grunn.

10 Om Oskar Garsteins bok Klosterlasse: Stormfuglen som ville gjenerobre Norden for katolisismen

Jesuitten Lauritz Nielsson fra Tønsberg (1538-1622) - bedre kjent som Laurentius Norvegus eller Klosterlasse - var uten tvil sin samtidens mest berømte nordmann, og han har i de siste årene blitt båret både av norske politikere og av kong Harald, som under sitt statsbesøk i Litauen i september 1998 besøkte Klosterlasses grav i Vilnius. Det er hans på mange måter merkelige historie Oskar Garstein (1924-1996) forteller i denne boka.

Allerede innledningen varsler om at vi befinner oss i en verden preget av andre verdier enn den moderne søken etter forsoningen og gjenforeningen mellom de kristne kirkene. Garstein forteller om et møte ved Riga i september 1621 mellom Klosterlasse og den svenske konge Gustav II Adolf. Kongen utbrøt: «Din helvetes gubbe, lever du fremdeles? Er du ikke blitt mer fornuftig med årene? Vil du aldri åpne øynene for sannheten, din muldvarp! Eller vet du virkelig ikke om den evige ild som venter deg såfremt du ikke slutter deg til den sanne religion?»

Nordmannens svar var like fjernt fra økumenikkens sanne ånd: «Det er mitt håp, høyst ærede konge, at min tro vil lede meg bort fra det sted som Deres Majestet er på vei mot på grunn av Deres religion!» (side 23)

Dette var en tid da reformasjonens og motreformasjonens partier tok i bruk alle midler i kampen om sjelenes frelse. Ifølge Garstein var det i denne periode en utbredt mening at man ikke behøvde

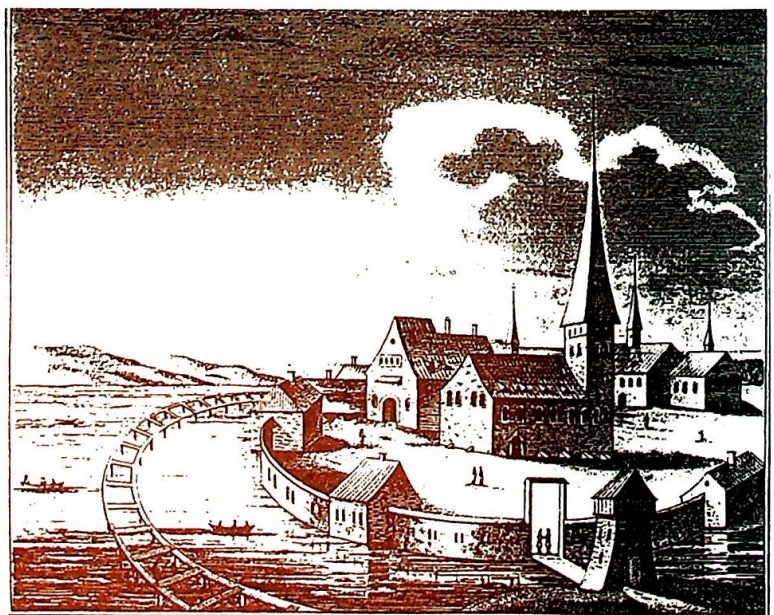
å overholde løfter gitt til anderledes troende. Det var heller ikke alltid nødvendig å fortelle hele sannheten. Frukten av slike prinsipper ser vi, når den lærde norske jesuittprest ble leder for skolen på Gråmunkeholmen i Stockholm (1576-1580). De lutherske geistlige i Sverige trodde han var luthersk prest, mens bare kong Johan III visste

om hans sanne identitet.

En generasjon senere drog den norske lutherske prest Jakob Hjort til Braunsberg (i dagens Polen), der han ble vigslat til katolsk prest. Deretter drog han tilbake til Onsøy, der han fortsatte i sitt embete som luthersk sogneprest, mens han feiret hemmelige gudstjenester for norske katolikker - inntil han i 1611 ble avslørt og måtte rømme.

Det er ikke helt lett for den moderne leser å skjønne hvordan Klosterlasse og Hjort (og andre) taklet den psykologiske påkjenning et slikt åndelig dobbeltspill må ha påført dem.

En annen dimensjon ved Klosterlasses periode som virker fremmed på oss i dag, er kongens sentrale rolle i religiøse spørsmål. Klosterlasses store mål var gjeninnføringen av katolisismen i Norden, først i Sverige, og senere i

Klosterbygningene på Gråmunkeholmen, Stockholm, ca. 1530, omtrent slik de så ut da Klosterlasse overtok området i 1576.

(Illustrasjon fra boken)

Brian McNeil - tidligere fast medarbeider i St. Olav, er født i Skottland, tilhører Augustinerkorherrenes orden; på 1980- og først på 90-tallet arbeidet han i Norge, sist som sogneprest i Molde; nå er han prest for et sogn i München.

Jeg opplevde det i Bosnia og så i Kosovo sist høst: Likheten mellom dem og meg er større enn forskjellene. Vi er først og fremst europeere. Det er når folk tvinges til å lete opp motsetningene at hatet blusser opp. I dag er det viktigere enn noen gang å hegne om vår evne til toleranse. Krig er intole

ranse satt i system," sier Knut Olsen. Som kan fortelle at "ungene mine er ikke døpt, men jeg tar dem gjerne med i kirken julaften. Vil ikke nekte dem opplevelsen av kirkerommet".

VÅRT LAND

Kina:
vanskeligere for Roma-tro katolikker
Forfølgelsen av Kinas Roma-tro katolikker øker. I Changle-området i Fujian-provinsen ble 13 kirker ødelagt i begynnelsen av mars i år. Messer feires nå rundt om i hjemmene.

I Zhejiang-provinsen prøvde myndighetene i februar å arrestere biskop James Lin Xili av Wenzhou mens han feiret messe i sitt private kapell, men han slapp unna før politiet kom. Noen dager senere omringet politiet

en kirke i Leqing, nær Wenzhou. Tre prester fra undergrunnskirken, i ferd med å høre skriftemål, unnslopp, men en av dem ble senere anholdt og fratatt sine identitetspa-

Danmark og Norge. Her spilte kongenes konversjon til katolisismen en helt avgjørende rolle. Johan III, som var gift med den katolske dronning Catharina fra Polen, kom faktisk så langt at han overfor pavens utensending Possevino avla den katolske trosbekjennelse. Av forskjellige grunner ble det imidlertid aldri noen åpen konversjon, og Klosterlasses planer måtte legges om.

Et tredje aspekt som kan overraske oss, er den paneuropeiske dimensjon ved tidens åndsliv. Garstein forteller for eksempel på side 361 om jesuittordenens overveielser angående Klosterlasses fremtidige virke. På den tiden underviste han i Praha i Tsjekkia - hvorhen burde han nå flyttes? Loreto i Italia nevnes, «hvor man trengte en skriftefar som behersket tysk», men til slutt blir det Graz i Østerrike, «hvor man trengte en professor i kontrovers-teologi, et fag Norvegus var kjent som ekspert på.» Hans etterfølger i Praha var ... en portugiser! Alt dette var mulig, fordi man den gang underviste på latin. Det var dette som gjorde det mulig for unge skandinaver å studere ved jesuittenes universiteter på fastlandet, og for begavede professorer å flyttes fra land til land.

En forsvunnet verden som bare interesserer spesialister i kirkehistorie? Slik er det ikke: Garstein var i mange år lektor ved Oslo katedralskole, og boken viser pedagogens store evne til å levedegjøre fortiden, slik at leseren får innsikt i hvorfor aktørene handlet som de gjorde. Selv om Garstein var luthersk prest, tar han her klart parti for katolikken. Han tolker nemlig reformasjonen som et uønsket trosskifte påtvunget Norge av dansk kongen, og hele Garsteins sympati tilhører Klosterlasse.

Boken bygger på Garsteins monumentale historie av motreformasjonen i Skandinavia. Den er lettlest, og anbe-

fales varmt - med bare én reservasjon: Denne biografi på 480 sider er minst 200 sider for lang. Eller, for å definere problemet mer nøyaktig: Garstein har her levert to bøker, en biografi av Klosterlasse og en fortelling om jesuittenes kirkepolitiske forsøk på å omvelte reformasjonen i Sverige. Garstein levde, dessverre, ikke lenge nok til å flette disse to sammen, slik at de virkelig utgjorde én bok. Lars Roar Langslet ga manuskriptet en språklig korrektur. Egentlig burde forlaget også ha engasjert en konsulent til å vurdere måten teksten skulle utgis på - som én bok eller som to forskjellige bøker. Da ville denne utgivelse bedre ha æret minnet både om Klosterlasse og Garstein selv.

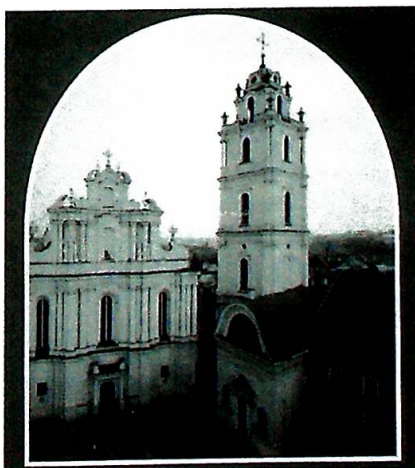
Brian McNeil

Oskar Garstein:

Klosterlasse

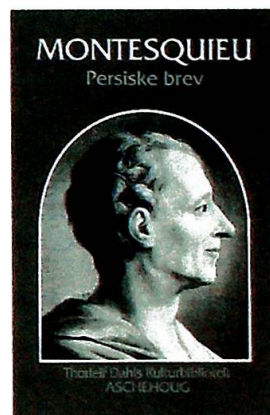
Stormfuglen som ville gjenerobre Norden for katolisismen

*Thorleif Dahls kulturbibliotek
Aschehoug 1998*

*Universitetskirken i Vilnius, hvor Klosterlasse ligger begravet.
(Fra bokens omslag)*

Brian McNeil:
Suksess-bok fra 1721 - nå på norsk

Thorleif Dahls Kulturbibliotek har gitt ut Montesquieus «Persiske brev» i en norsk oversettelse ved Bernt Vestre, som også bidrar med et nyttig Etterord. Mens Thomas More og Jonathan Swift i England skrev satirer om sitt eget samfunn ved å beskrive imaginære, fremmede land - henholdsvis «Utopia» (1516) og «Lilliput» osv. (1726) - gikk Charles Louis de Secondat, baron de Montesquieu (1689-1755), den motsatte veien. Han forfattet fingerte brev fra to persiske adelsmenn, Usbek og Rica, som skal ha besøkt Frankrike mellom 1711 og 1720. Boken ble en stor suksess da den ble gitt ut i 1721. Et viktig aspekt ved de «Persiske brev» er forfatterens kritikk av overtro og hans tro på menneskets fornuft. Selv om samfunnet i dag er et annet, forblir boken meget lesverdig.

Montesquieu:

Persiske brev

*Thorleif Dahls Kulturbibliotek
Aschehoug 1998*

Kardinal støtter NATOs Kosovo-politikk
NATOs bombing i Serbia tilfredsstillter kriteriene for rettferdig krig, sier erkebiskopen av Los Angeles, kardinal Roger Mahony. Serbernes fremferd i Kosovo berettiger til våpenbruk. Ingen krig er svart-hvit, men situasjonen i Kosovo er moralsk "uvetydig", sier Mahoney. I et felles brev til presidentene Clinton og Milosevics oppfordrer USAs kardinaler til øyeblikkelig bombe-stans og internasjonale fredsforhandlinger.

CATHOLIC HERALD

Hans Küng om Kososvo-krisen
Den kjente sveitsiske teologen Hans Küng mener NATO-angrepene mot Slobodan Milosevics regime er berettiget: Et regime som det den serbiske leder Milosevic står for, bør ikke tåles i Europa.

Samtidig kritiserer Küng Vatikanet og kirkeledernes holdning i konflikten. Vestlige politikere og kirker tok feil kurs lenge før bombingene begynte, påpeker Küng: De an-

svarlige katolske og ortodokse ledere på Balkan har i årtier forsømt å gjennomarbeide konfliktene og ta opp skylden på begge sider. Ved sitt siste besøk i Kroatia lot pave Johannes Paul II seg "bejuble", men unnlot å konfrontere politikerne med samvittighetens krav, sier Küng.

CHRIST IN DER GEGENWART

12 Timothy Radcliffe OP: Det løfterike livet

Da St. Dominikus ga munkene deres ordensdrakt, lovet ham dem «livets brød og himmelens vann». Vi skal være forkynnere av et ord som gir liv, og vi må finne «livets brød» i våre kommuniteter. Utvikler vi oss der, eller bare overlever vi?

Ja, slik spør dominikanernes ordensmester *Timothy Radcliffe* innledningsvis i et lengre brev han har sendt alle dominikanerne i verden under titelen: *Det løfterike livet (The Promise of Life)*. Vi gjengir her deler av brevet - her er adskillig til opplysning og mangt til inspirasjon også utenfor klosterfolkets rekke.

(Forkortelse, redigering og oversettelse er foretatt av Baby Johannessen med spesiell tillatelse fra Timothy Radcliffe.)

Hvis vi skal bygge opp kommuniteter med et rikt liv, må vi være klar over hvem vi er og hva vi er, og hva det betyr for oss å være levende, som menn og kvinner, brødre og søstre, og som predikanter. Vi trenger kommuniteter som kan støtte oss i det oppdraget. Ikke enhver kommunitet vil være i stand til selv å nå de idealer vår konstitusjon og vårt siste generalkapitel foreskriver. Derfor vil det være opp til ordensprovinserne å utarbeide planer for en slik oppfølging med henblikk på dominikanernes fremtidige liv.

Det apostoliske liv

Dominikanernes liv er i første rekke apostolisk. Dette kan lett bli oppfattet som om en god dominikaner alltid har det travelt, opptatt av «apostolatene». Men det apostoliske liv er ikke hva vi gjør, men hva vi er. Den viktigste karakteristikk av det apostoliske liv er at man vier sitt liv til Herren. Å leve fullt ut det apostoliske liv, er å erkjenne at også vi er sårbare og anspente. Å være en god forkynner, er ikke bare å fortelle folk om Gud. Det er å bære med oss i vårt liv distansen mellom det guddommelige liv og det som er lengst

borte fra det opphøyede. Vi kan bare forkynne håp hvis vi selv har kjent noe av den smerte og fortvilelse de føler som vi preker for. Vi kan ikke vise barmhjertighet hvis vi ikke kjenner deres feiltrinn og fristelser som våre egne. Vi har ingen meningsfylte ord å gi til folk, hvis vi ikke selv har vært grepet av deres tvil og selv har skimtet avgrunnen. Følgelig, det apostoliske liv gir oss ikke en balansert og sunn «livsstil» med gode karrieremuligheter. Vi er lik apostlene som Kristus samlet rundt seg, og som fulgte ham til Jerusalem, vel vitende om at han alene hadde innsikten i det evige liv.

Med andre ord: å leve apostolisk betyr å leve i spenning. Vi har lovet å la vårt liv gå sin gang sammen med våre dominikanerbrødre og -søstre.

I vår tid kan spenningen bli stor mellom det å leve som dominikanere i en kommunitet, og det apostoliske liv vi ser som en spesiell utfordring i verden av idag. Særlig fordi livet i den vestlige verden er blitt så fragmentert. Folks tid er blitt så oppstykket. Denne fragmentering gjør det vanskelig for oss å leve samlet og forenet. For vårt liv er også fragmentert. Vi er yrkesutøvere

Timothy Radcliffe

ved siden av å tilhøre dominikanerordenen.

Hvorledes lever vi så i vårt apostolat som munk og nonne, medlem av våre kommuniteter, vi som har avlagt klosterløftene? Er det vi arbeider med utenfor kommuniteten «et annet liv»?

Alt arbeid blir etterhvert profesjonalsisert. Å forkynne evangeliet vil også ofte bli en kvalifisert profesjon. Man kan få eksamenspapir på å kunne holde preken eller en doktorgrad i pastorale studier. Der er intet galt med det. Men ingen av dem som Jesus kalte til seg, hadde embetseksamen i «apostelskap».

Vi må akte oss for de fristelser som lurer når vi blir profesjonsutøvere utenfor kommuniteten. Det kan gi oss status og posisjon. Det gir identitet og lar oss oppleve andre sider ved livet. Vi kan også skaffe penger til kommuniteten. Men gjør det oss disponible for de uventede krav fra våre medbrødre og -søstre og fra Gud?

En annen side ved det apostoliske liv vi har som forkynnere, er å vise åpenhet overfor det virvar av meningsløshet som preger samfunnet idag. Vold, korrupsjon og narkotika er symptomer på en dypere sykdom, som er lengselen etter en mening med vår menneskelige tilværelse. Gud kan komme til å lede oss inn i det virvaret, som forkynnere.

Flyktninger tvinges til prostitusjon

Mafiaen rekrutterer unge kvinnelige flyktninger fra Kosovo og tvinger dem til prostitusjon, sier den italienske presten Oreste Benzi, som arbeider med rehabilitering avprostituerte. Krigshandlingene har ført til en klar økning avprostituerte fra Albania, Montenegro, Makedonia og Kosovo, sier pater Benzi. "De blir stadig yngre og innlemmes i slavemarkedet. Krig fremmer denne forbrytelsen mot kvinner og mot menneskeheten."

CATHOLIC HERALD

Angrer taushet under Ceaucescu-regimet

Det rumenske ortodokse kirke burde gjort mer for å hjelpe katolikker som ble forfulgt under kommunistregimet. Det sa metropolitt Nicolae Corneanu av Timisoara i forkant av pavens besøk i Romania i begynnelsen av mai. De ortodokse biskopene bør innrømme at deres samarbeid med Ceaucescu-regimet skadet landets katolikker, som tilhører den østlige ritus.

Corneanu sier han burde handlet annerledes, "men på den tiden mente jeg at det var til beste for den ortodokse kirke at jeg inngikk kompromisser. Nå må jeg oppriktig bekjenne mine synder. (-) Jeg oppfylte ikke mine forpliktelser som biskop da jeg ikke protesterte mot regimet. Mange prester og legfolk ble fengslet da jeg var biskop. Noen av mine prester protesterte mot det kommunistiske diktatur, men jeg gjorde ikke noe for å beskytte dem."

Det kan ramme oss, og vi kan føle oss maktesløse og fornemme at Gud forlater oss. Ikke desto mindre, det er når vi lar oss lede dit hvor ingenting har noen betydning lenger, at vi kanskje opplever Guds nåderike ord for vår tid. Vi kan bli fristet til å fylle våre preken med plattheter, som erstatning for den levende Gud. Men Gud vil lede oss inn i virvaret for å vise oss sin prakt. Vi må holde ut, som mester Eckerhart sa, og ikke vakle når vi føler oss oppgitt.

Hvordan kan vi dominikanere støtte hverandre når en bror eller søster befinner seg i villrede og ingenting synes å ha noen betydning lenger?

I våre kommuniteter burde vi være i stand til å dele både tro og tvil. For de fleste av oss, særlig de som slutter seg til ordenen idag, er det ikke nok å fremsi salmer sammen. Vi må også kunne dele vår tvil. Det er fremfor alt når en bror blir forvirret, når ingenting synes å ha en mening lenger, at vi må lytte til ham. Vi må respektere hans kamp og aldri presse ham. Hvis en bror orker å dele disse mørkeste timer med oss, og vi orker å lytte til ham, kan det være den største gaven han noensinne gir oss. Ingenting sveiser en kommunitet bedre sammen enn når vi kjemper sammen for troen. Vi vil også bli overrasket over å oppdage hverandre, som om vi møtte hverandre for første gang.

Følelseslivet

Å elske menneskeheten kan være beundringsverdig, men det kan virke som en blek og abstrakt erstatning for den dype og personlige kjærlighet som vi iblant lengter etter. Dette kan vi komme til å føle desto sterkere i dagens samfunn hvor den dominerende kjærlighetsmodell er den lidenskapelige seksuelle lyst mellom en mann og en kvinne. Hvis vi føler dette sterkt, hvordan kan vi da være tilfreds med å elske menneskeheten?

Vårt samfunn finner kanskje vår måte å vise kjærlighet på ubegripelig, siden vi gir avkall på den typiske kjærlighets-erfaring, den seksuelle forening med en annen person. Vi føler det kanskje av og til slik selv også, at vi går glipp av «den store erfaring», og at vi ikke har levet. Men Thomas Aquinas lærte oss at det dypeste i det liv i kjærlighet Gud gir oss, er vennskap, Faderens og Sønnens ubeskrivelige vennskap, som er den Hellige Ånd.

Den kjærlighet som ligger i vennskapet, får oss til å møte andre mennesker uten å ville eie dem. Det er vanskelig å oppnå hjertets frihet hvis vi blir fanget av markeds-kulturen, hvor vi vil ha alt og alt skal forbrukes, også andre mennesker. Det sanne vennskap

Den hellige Dominikus

betyr for oss at vi bryter med vår tids dominerende kultur.

Seksualiteten er banalisert. Som en engelsk kvinne nylig sa det, vurderes sex idag knapt som noe mer enn en kopp te.

Det er kombinasjonen av forherligelsen av seksualiteten og banaliseringen av den, som gjør at det er så vanskelig å tåle sølibatet. Ansikt til ansikt med forbruksmarkedets umettelige ønsker, inviteres vi ikke til avhold, men til å hige etter mer. Vi er følsomme mennesker, og det å drepe alle følelser, ville være å forkrøple og lamme vår menneskelighet. Da ville vi bli dødens forkynnere. Vi må i stedet bli frigjort for dypere ønsker, for Guds uendelige godhet.

En slik forvandling av egne ønsker vil nok kreve en del askese. Dette er en konklusjon som jeg lenge har motarbeidet. Jeg kan ikke ha en moden holdning til min seksualitet før jeg lærer å akseptere og sette pris på menneskekroppen, min egen og andres. Hvis Gud ble menneske av kjøtt og blod, da må vi våge å bli det også. Sølibatets smerte er at vi gir avkall på kroppslig å gi oss reservasjonsløst hen til et annet menneske.

Hjertets renhet betyr ikke at vi skal være forskånet for all besmittelse fra verden. Det er mer spørsmål om å være fullt og helt tilstede i det vi gjør og er, med et ansikt og en kropp som viser hvem vi er, hinsides svik og dobbeltspill. De rene av hjerte er ikke uten ansikt, men deres ansikt er gjennomskinnelig, ubeskyttet, med Kristi nakenhet og sårbarhet.

Mer enn noe annet har jeg kanskje savnet å ha barn. Når jeg føler det slik, hva må ikke da en kvinne føle, som ikke har født barn? Dette er et fundamentalt ønske vi må vedkjenne oss. Men hvis vårt apostoliske liv holdes oppe av Guds livgivende kjærlighet til menneskene, da kan vi også høste frukter.

Økende støtte for den tridentinske messe

Ifølge en liturgi-konferanse i London nylig er det økende støtte på verdensbasis for å gjeninnføre den klassiske latinske messe fra før Det 2. Vatikankonsil; støtten kommer både fra prester og legfolk. Kirken er inne i en troskrise, som for en stor del skyldes krise i liturgien, hevdet en av hovedtalerne. Det ble også vist til at den tridentinske messe nyter "proteksjon" fra høyeste hold innen Vatikanet. Nylig feiret kardinal Rat-

zinger, prefekt for Troskongregasjonen, tridentinsk messe under et møte i Leipzig arrangert av en legmannsorganisasjon som arbeider for gjeninnføring av den tridentinske messe.

Allerede i 1993 uttalte Ratzinger at han godtok de teologiske argumentene for at presten feirer messen med ryggen til menigheten, slik det var før Det 2. Vatikankonsils liturgireform. CATHOLIC HERALD

Russland: jesuittene nektes registrering Russlands justisdepartement har, med landets omstridte religionslov i hånd, avvist jesuittenes ansøknings om offentlig registrering for ordenen. Jesuittene er derved det første større katolske fellellskap som nektes rett til å virke i Russland siden loven ble introdusert i 1997.

Da loven ble vedtatt, forsikret talsmann for den russiske regjeringen vestlige diplomater om at loven kun var rettet mot nyere

14

Vår bror- og søsterkjærlighet i kommuniteten betyr at vi hjelper hverandre til å høste frukter. Det apostoliske liv er ikke bare endeløst slit. Hvis vi lar den kjærlighet som er Gud, røre ved oss, blir vi langsomt levende.

Hvis det skjer at en iblant oss blir forelsket, trenger vedkommende medbror eller -søster vår støtte og hele kommunitetens omsorg. For en ordensbror eller -søster innebærer det å bli forelsket en krise. Samtidig oppdager vi i en slik situasjon i vår egosentrisitet at vi ikke er verdens navle. Forelskelsen kan, i hvert fall for en tid, få bort den selvopptatthet som ofte ødelegger oss.

Den som rammes, finner det i en slik stund vanskelig å tro at Gud gir lindring. I slike situasjoner trenger vi kommunitetens støtte. I forelskelsen føler vi oss levende, vitale. Vi tør ikke ta den risiko å miste kjærligheten.

Det er da vi må sette vår lit til at hvis vi forblir trofaste mot de løfter vi har avgitt, så vil Gud også vise sin troskap mot oss.

Hvis vi tar på oss ensomhetens kors og går videre med det, vil vi etterhvert oppleve at vi ikke er alene. I dypet av min sjel vil jeg fornemme at Gud gir meg livets rikdom, og at vår tilværelse ikke kan skilles fra Gud, som gir liv til hvert eneste minutt i vår tilværelse.

Et liv i bønn

Guds ord modner oss, slik at vi blir levende, mer menneskelige og kan smile tilbake til Gud. En kommunitet som utstråler liv, vil være et sted hvor vi oppdager at Guds ord er verdsatt og tatt vare på. Næret av Guds ord ledes vi inn i en større verden. Den gode hyrde hjelper oss i bønnen til å foreta en eksoodus, bort fra vår svakt beskyttede selvopptatthet inn i Guds større verden. Når vi blir frigjort fra våre selvopptatte fantasier og går inn i Guds større verden, oppdager vi andres lidelse og sorg. Det er derfor det kontemplative liv har

betydning når vi ønsker en mer rettferdig verden. Kontemplasjon gjør oss i stand til å skue livet uselvisk.

I våre kommuniteter må vi skape omgivelser hvor vi både kan tale og

lytte, ha det hyggelig sammen og være stille sammen. Dette er det økosystem vi trenger for å kunne trives og for å kunne være livgivende for verden.

Ildsjele Dom Helder Camara

I februar i år fylte *Dom Helder Camara*, utrettelig talsmann for de fattige og uredd tilhenger av frigjøringsteologien, 90 år. Tre dager til ende feiret bispedømmet *Olinda et Recife* sin tidligere erkebiskop, som, etter eget utsagn, ble "omvendt" da han som ung hjelpebiskop fikk nærkontakt med de fattige og marginaliserte. Han ble en torn i øyet på Brasils militærstyre: Hans protester mot tortur og urett av alle slag, særlig den skrikende sosiale uretten i landet, førte til husarrest og taleforbud! Og til anklager om kommunist sympatier fra høyrefløyen i hans egen kirke. I 1974 fikk han den alternative "Folkets fredspris".

I *Gunnel Vallquists* bok "*Dagbok från Roma*" (hennes journalistoptegnelser under Det 2. Vatikankonsil, nå i nyutgave, omtales i neste nummer av *St. Olav*) nevnes "aldsjælen" Dom Helder flere ganger. Hans "konstanta huvudtema" er "den skandalösa hungern och fattigdommen i världen", hans "älsklingstema": fattigdom og ydmykhet i kirken. Han reagerer voldsomt over den fyrstelige praktutfoldelsen ved konsilets åpningsseremoni og anbefaler en botsandakt ved avslutningen! Første gang han skal preke ved en messe for de akkrediterte journalistene, blir hans trykte preken, oversatt til diverse språk, utsatt for "en razzia" av konsilets sekretær, erkebiskop Felici, forteller Vallquist: "inte en sida av denne anstötliga text finge finnas kvar i sinnevärlden."

Og hun beretter videre: "Det är känt at många av biskoparna världen runt i sina rapporter till de förberedande kommissionerna talt om nödvändigheten av att ta upp til behandling de nya problem som ställts av *vår tid*, och som *världen*, den kristna och den icke-kristne, betraktar som de viktigaste. Det är i första hand fyra brännande frågor: svälten, överbefolkningen, underutvecklingen, kriget." Men "genom en sällsam prosedur" er disse problemene ikke kommet med i de ca. sytti "schemata" sentralkommisjonen har godkjent til fremleggelse for konsilfedrene. De er blitt filtrert bort, "det sägs" av sentralkommisjonen selv.

Men et stigende antall biskoper, "flankerad av sine teologer", vil ha disse problemene på dagsordenen. "Eldsjele i denna grupp är Helder Camara hjelpebiskop i Rio de Janeiro," skriver Vallquist. "Han har bl.a. föreslagit en insamling av biskopskors, att förseljas til förmån för de fattiga, och en distribution av träkors åt biskoparna att bära på bröstet i stället; bort med renässansdräkterna, bort med 'excellens' - och andra titlar som för tanken till härskare og inte til tjänara, som biskoparna bör vara." I et rundskriv til sine "bröder i episkopatet" under konsilets annen sesjon minner han om at "livet lär att även om godhet inte löser alle problem, så kan hårdhet aldrig lösa de problem som godheten misslyckats med."

"Om hierarkin talar med en sådan röst som biskop Helder Camara, finns det då plats för antiklerikalism?" noterer Vallquist i dagboken 1. november 1963.

religiøse grupperinger, og ikke mot de tradisjonelle kirker med lang historie på russisk jord. Ved sitt avslag overser imidlertid justisdepartementet ganske enkelt at jesuitene har vært anerkjent i Russland siden 1800-tallet. Som de fleste andre religiøse fellekskap, ble også jesuittene undertrykket i Sovjet-staten. De vendte offisielt tilbake til Russland i 1992 og har siden da engasjert seg i undervisning og forlagsvirksomhet.

THE TABLET

Egypt: voldtekt og ekteskap

I Egypt har voldtektsforbrytere hittil kunnet unngå straff hvis de gifet seg med sitt offer. Dersom flere menn voldtar en kvinne, går alle fri om én av dem gifter seg med henne. Resonnementet er at gjennom giftermålet blir kvinnens ære gjenopprettet.

Nå ber imidlertid president Mubarak om at denne paragraf i loven blir strøket fordi den krenker kvinners verdighet. I oktober i

fjor uttalte Egypts høyeste islamske rettsinstans at ekteskap inngått som "løsning" på en voldtekt, bør anses som ugyldige. Presset på en voldtatt kvinne om å gifte seg med voldtektsmannen, er uforenlig med islamsk ekteskapsyn som bygger på frivillig innvilgelse og Guds velsignelse.

CHRIST IN DER GEGENWART

15

En bønn til Vår Hellige Far fra utflyttede tamiler som bor i Norge

Det bor ca. 8000 tamiler i Norge, hvorav ca. 2000 katolikker; de er flyktninger fra borgerkrigen mellom sinhalesere og tamiler i hjemlandet Sri Lanka. I et brev til pave Johannes Paul anmoder nå katolske tamiler i Norge paven om å "søke å bidra til at vårt lands politiske ledere" ikke "gradvis ødelegger vår nasjon". Den umiddelbare bakgrunn for henvendelsen er at regjeringsstyrker nylig har okkupert pilgrimsstedet *Vår Frue av Madu*, et sentralt pilegrimssted ikke bare for landets 1.3 millioner katolikker (ca. seks prosent av befolkningen). Under dekke av jakt på terrorister, dreper de militære nå uskyldige pilegrimer i området. Også Sri Lankas biskoper har protestert overfor regjeringen.

Vi, utflyttede tamiler som nå bor i Norge, tillater oss å rette en inntrengende appell til Dem, Hellige Far, om å se på de nåværende og dypt beklagelige begivenheter som finner sted i vårt kjære hjemland, Sri Lanka. Den etniske krigføringen som fortsetter å hjemmsøke vårt land, tar mange uskyldige liv og fører til tapt eiendom. Vi ber Dem om å søke å bidra til at vårt lands politiske ledere ikke viderefører den politiske linje som gradvis ødelegger vår nasjon. En permanent løsning synes å være en fjern realitet eller en drøm. Vi, tamiler fra Sri Lanka som bor i Norge, tørster etter fred i vårt land - den etniske krigføringen har pågått i altfor mange år.

Vi ser det som den siste utvei å fremlegge våre håp og våre drømmer for vår Hellige Far, forvisset om at han er fullt klar over tingenes tilstand.

Vi tillater oss likevel å minne om de grusomheter som har funnet sted i vårt tamilske område. Under forfølgelsene i 1715 ønsket nederlenderne å utrydde alle

katolikker i landet. Mange katolikker fortsatte likevel å dyrke sin tro og flyttet endog fra område til område av frykt for forfølgelse. Det var i de dager at noen katolikker fra Manthai i Manotte, Mannar, bragte en statue av den Hellige Maria, Guds mor, dypt inn i skogene og gjemte den der. I 1872 ble grunnstenen for et pilgrimssted lagt ned av biskop Bonjean OMI.

Dette pilegrimsstedet, tilegnet Vår Frue fra Madu, er blitt det mest berømte og respekterte romersk-katolske pilegrimssted på Sri Lanka, et sted som er godt kjent over hele øyriket. Det er et sted hvor pilegrimer fra hele Sri Lanka samler seg, uansett rase eller trosretning. Det er et hellig sted for alle religiøse grupperinger. På grunn av den etniske krigen har mange av våre egne mistet sine hjem og eiendeler gjennom bombing og skyting. Madu ble et tilfluktssted hvor menneskene kunne finne trøst. Tusenvis av mennesker bor midlertidig i områdene rundt dette pilgrimsstedet.

Regjeringsstyrkene har nå okkupert dette området - mot den lokale biskopen av Mannar, Joseph Rayappus og hans menighets ønske - for å fremme sine egen politiske mål. Biskopen av Mannar har henstilt til presidenten på Sri Lanka om ikke å la landets militære styrker vanhellige Vår Hellige Mors sted, og bedt ham om å gi de militære ordre til å trekke seg ut av kirken. Under dekke av å utrydde terrorister, utrykker de uskyldige mennesker. Uskyldige tamiler er på flukt i sitt eget land. Det er ikke første gang regjeringsstyrkene okkuperer hellig grunn med makt. Et stor antall hindutempler og katolske kirker er blitt bombet eller ødelagt på annen måte i de tamilske områdene. Selv vigslende steder er ikke lenger sikre for vårt folk, som fortsatt lider.

Det er umulig for oss tamiler som bor i Norge å gjøre annet fra vårt oppholdssted enn å bringe dagens problemer i vårt hjemland frem for religiøse ledere og verdens humanitære organisasjoner.

Vi tillater oss derfor å be Dem, Hellige Far, om å ta vårt folk på Sri Lanka med i Deres bønner, men også ta de nødvendige skritt for å medvirke til en permanent og varig fred i vårt land. Vi ville sette meget stor pris på om De, Hellige Far, kunne medvirke til at regjeringsstyrkene, som har okkupert pilgrimsstedet og terroriserer pilegrimene, trekker seg ut av området så snart som mulig.

Deres ærbødige trosfelle

pater Iruthayanathan Pethurupillai OMI - på vegne av alle tamiler som bor i Norge.

(Pater "Iru", som han for korthets skyld kalles, er kapellan ved St. Olav domkirke i Oslo og ansvarlig for sjelesorgen for tamilene i Norge.)

Brasil: kirkelig syndsbejennelse
I år 2000 vil den katolske kirke i Brasil avlegge en syndsbejennelse for en lang historie med undertrykkelse av indianere og slavevilkår for svarte. Den offentlig syndsbejennelsen skal skje i forbindelse med 500-årmarkeringen for den portugisiske sjøfarer og oppdager Pedro Alvares Cabrals ankomst den 22. april år 1500 til et

sted nær Brasils tidligere hovedstad Salvador di Bahia.

Cabrals eget kors, som oppbevares i Portugal, skal nå sendes til Brasil hvor det i løpet av år 2000 skal brukes ved valfarter og gudstjenester som et tegn på og oppfordring til kristen tro og til anger og bot.

CHRIST IN DER GEGENWART

Engstelse i Sarajevo

Erkebiskopen av Sarajevo, kardinal Pulic, er engstelig for at Kosovo-krisen kan få det til å ulme på nytt i Bosnia-konflikten. I dag betaler menneskene i regionen for "den nølen og svakhet som ble utvist for åtte år siden", da Vesten "unnlot" å konfrontere Milosevic hardt nok, sier kardinalen.

CHRIST IN DER GEGENWART

16 Nils-Petter Enstad: Frelsessoldaten og nobelprisvinneren

Torsdag 10. juni er det nøyaktig 50 år siden forfatteren og Nobelprisvinneren Sigrud Undset døde. Etter hennes død overtok sønnen Hans Svarstad, den eneste av hennes tre barn som overlevde henne, og svigerdatteren Christianne ansvaret for eiendommen Bjerkebæk, der Sigrud Undset hadde bodd siden 1919. Etter at svigerdatteren døde tidlig på 1990-tallet, fant man blant annet et gammelt bilde av en frelssesoldat blant nobelprisvinnerens etterlatte dokumenter.

Sigrud Undset er mest kjent for sine romaner fra middelalderen, først og fremst «Kristin Lavransdatter» og «Olav Audunssøn». Men hun skrev også en rekke romaner fra sin egen samtid, og i antall bind er disse flere enn middelalderromanene.

I absolutt særklasse står barnomskildringen «Elleve år», som kom ut første gang i 1934. Romanen handler kort fortalt om hvordan Sigrud - som i boka kaller seg «Ingvild» - opplevde tida fram til hennes fars død, og den første tiden etterpå. Ingvild Undset var en internasjonalt kjent arkeolog og forsker, og døde av benmargstuberkulose i 1893, bare 40 år gammel. Da var Sigrud, som var den eldste av de tre døtrene hans, 11 år gammel.

INN FRA UTMARKEN

Da Sigrud Undset skrev «Elleve år», var det gått ti år siden hun var blitt opptatt i den romersk-katolske kirke. Den religiøse prosessen som førte henne fra en intellektuell, urban agnostisisme til en dyp og inderlig kristen tro, har hun beskrevet slik: «Vår Herre hentet meg

inn fra utmarken.» Nominelt sett var hun medlem av Den norske kirke, men hennes inntreden i den katolske kirke var mer et opprør mot den religiøse likegyldighet hun var oppdratt til, enn mot den lutherske kristendomsforståelsen i og for seg. Hun var blitt døpt som barn og hadde stått til konfirmasjon i Den norske kirke, men kom ut av konfirmasjonstiden snarere som agnostiker enn noe annet. Ingen av foreldrene hennes hadde noe aktivt forhold til kristendommen mens barna var små.

I «Elleve år» forteller Sigrud Undset om sine første forsøk på å nå fram til en kristen bevissthet. Det begynner med at hushjelpen Laura, som i romanen kalles «Marie», forsøker å få den bråmodne elleveåringen til å tenke på alvorligere ting enn pynt og fjas. «Jeg synes du skulle ta og gå i kirken, jeg, Ingvild», sa Marie en gang Ingvild stod og uffet seg i entreen. «Bare tenk på alle de negerbarna, du, som går mange mil gjennom urskogen og vasser over elever med krokodiller og allting for å få høre Guds ord. Og så du som bare behøver gå tvers over gaten, så er du der. Men aldri noen i dette huset som tenker på å søke Guds hus en søndag. Jeg skjønner ikke at du ikke skjems jeg...».

Familien Undset bodde på dette tidspunkt i Keysergate. Når Marie sa at Ingvild «bare behøver gå tvers over gaten», er det i hvert fall to gudshuset

er naturlig å tenke på. Det er Trefoldighetskirken, og det er Frelsesarméens lokale «Templet», som den gang lå i Pilestredet 22. Ingvild var innom begge steder.

GUD FRA HOMANSBYEN

I «Elleve år» gir hun et morsomt, men samtidig ubarmhjertig referat av gudstjenesten i Trefoldighetskirken. «Da presten i samarie og pipekrave dukket opp på prekestolen, foldet Ingvild hendene og satte seg til rette, litt spent: Nu kom altså dette Gudsordet som negerbarna i Afrika gikk så lange og farlige veier for å få høre. Jo lenger

Laura - familien Undsets hushjelp.
Illustrasjon fra Sigrud Undsets «Tolv år»

presten preket, jo mer ble hun ille ved. Hun fikk absolutt ingenting ut av det han sa, enda han rett som det var, tok et ord eller en hel setning opp igjen. Og så snakket han på en sånn rar måte, stemmen hans gikk høyt opp i høyden og dumpet dypt ned, og somme tider la han sånn besynderlig ettertrykk på ordene; hun satt og kjente seg så sjenerert. Det var liksom han skapte seg...».

Hun gikk til gudstjeneste i Trefoldighetskirken én gang til, men «hun fikk ikke mer mening i det som presten sa, og han snakket like unaturlig og rart som den forrige» (s.s.).

Artikkelforfatteren Nils-Petter Enstad (f. 1953). Forfatter og frilansskribent. Var offiser i Frelsesarmeen fra 1972 til 1985. Arbeider som daglig leder for Kristelig Folkepartis Studieforbund.

Halvparten av menneskeheten er jo kvinner. . .

“Før kunne jeg slett ikke forestille meg at presteembedet også skulle kunne omfatte kvinner, men siden halvparten av menneskeheten er kvinner, må jo det være uttrykk for noe som også er i Gud.” Det sa biskop Alois Kothgasser ved et foredrag i studentmenigheten i Graz.

CHRIST IN DER GEGENWART

Velkommen til Dovrefjell!

Årets “Pilegrimsdager på Dovrefjell”, som finner sted i tiden 22. - 29. juli, byr på et rikt program med gudstjenester og aftensang, konserter og opplesninger, og vandringer langs den gamle pilegrimsleden i kulturlandskapet på Dovre. Den lengste turen, til Eysteinkyrkja, er på 40 kilometer.

Tema for årets dager er “Frans av Assisi”. Hovedforedraget om “Frans av Assisi i billedkunsten” holdes av kunsthistorikeren Gunnar Danbolt, dertil blir det “minifore-

drag” om “Frans sitt forhold til naturen” ved fransiskanerbror Ole Martin Holte og om “Fransiskansk spiritualitet” ved billedkunstneren Liv B. Nielsen, som har utstilling på Hjerkin Fjellstue. Blant dem som bidrar med opplesning og musikk under dagene, er prest og forfatter Eivind Skeie og journalist Simon Flem Devold, kjent av de fleste for sitt klarinettspill og sitt engasjement for barn og unge. Soknerådene i Dovre står bak arrangementet.

Sigrid Undset vokste opp i en tid da brytningene mellom en allment akseptert, nesten selvsagt, kristen tro blant folk flest på den ene siden, og rasjonalisme og fritenkeri på den annen, ble mer synlig i samfunnet. Ikke minst gjaldt dette i det intellektuelle middelklassemiljøet som familien Undset tilhørte. Som 52-åring oppsummerer Sigrid Undset inntrykkene hun fikk i ungdommen fra møtene med dømmesyken blant «de vakte», med det liberale miljøet rundt Fernanda Nissens skole, der hun var elev, og hvor Gud ble fremstilt som «en veldig og allmektig venstremann som holdt på fellesskole og det rene flagg, og det om Helvete var ikke sant, i allfall var det avskaffet nu, for Gud var også for frihet og fremskritt og Norge, hurra!», og med konfirmasjonsforberedelsene «hos en ortodoks luthersk vestkantprest» og «hans fremstilling av den ortodokse, lutherske Gud fra Homansbyen». Hun kom hun til den konklusjon at «alle trodde de at Gud var sånn som de helst ville han skulle være». Og for sin egen del kom hun til at «hun trodde ingenting...»

HEIDUNDRENDE GUD

Når det gjelder det besøket hun må ha avlagt frelsestemplet i Pilestredet, har dette nedfelt seg i én eneste setning i «Elleve år». Der skriver Sigrid Undset at «frelsesarmistenes Gud var en heidundrende Gud med blod og ild og forkjærlighet for fryktelige fargesammensetninger, marineblått og skittenrødt og mørkegult». Dette er også den eneste gangen hun nevner Frelsesarméen i sitt svært rikholdige forfatter-skapet.

At Frelsesarméens møteform med hornmusikk, fanesving og håndklapp kunne gi et «heidundrende» inntrykk på en ung jente med Sigrid Undsets bakgrunn, skal ikke forundre noen. Mer forunderlig er det at hun i det hele tatt forvillet seg inn på et frelsesarmémøte.

Forklaringen på dette kan man kanskje finne i bildematerialet til boka «Tolv år», som Aschehoug forlag ga ut i 1998. Boka er et utfullført manuskript som ble funnet da man begynte å rydde på Bjerkebæk etter at Christiane Undset Svarstad døde, og den fortsetter beretningen der «Elleve år» slutter. I denne boka finner man også et fotografi av Laura, som var tjenestepike hos familien Undset. Også dette bildet har man funnet under oppryddingen på Bjerkebæk. På dette bildet er Laura iført Frelsesarméens uniform.

Enhver som kjenner litt til Frelsesarméens historie, vet at svært mange av dem som sluttet seg til denne (den gang) forholdsvis nye vekkelsesbevegelsen, var tjenestejenter og hushjelper. Det krever derfor ikke all verdens refleksjon å gjette seg til at det var Laura som tok med seg «Ingvild» til det som muligens ble Sigrid Undsets eneste møte med Frelsesarméens gudstjenesteform. Og slik er en av litteraturhistoriens mange puslespillbiter lagt på plass.

Omtrent samtidig med at Sigrid Undset gjorde sin «heidundrende» erfaring med Frelsesarméen, var det en annen ung jente, omtrent like gammel som Sigrid, som også oppsøkte disse møtene. Med litt dikterisk frihet kan man forestille seg at de har vært til stede i Templet omtrent samtidig. Hun opplevde det «heidundrende» på en annen måte: «Det var kanskje det dramatiske som grep meg. Tribunen med alle brødrene og søstrene i uniform, vitnesbyrdene fra de frelste som ikke hadde vært et hår bedre enn jeg, de fleste av dem. Heller verre, hørtes det ut for. Så botsbenken med de knelende synderne, og først og fremst sangen og musikken. Når de lot den store fanen med de dype, sterke fargene vaie fra tribunen over hodene på dem som knelte, og sang tungt og monotont: Blodet, og sang tungt og monotont: Blodet, blodet, Jesu dyre blod... da kjente jeg

meg løftet på en bølge. Og da var det visst bare min dype sjenertethet som avholdt meg fra å knele ned. Hadde noen av de aktive lagt merke til sekstenåringen som satt og suget stemningen i seg med alle sanser i halvmørket nede i salen, og gitt meg et lite puff i retning av botsbenken, så hadde jeg kanskje vært oberst i dag.» Men livet hadde helt andre planer for Marie Hamsun...

FRELSESSOLDATEN OG NOBELPRISVINNEREN

Den religiøse utvikling som Sigrid Undset senere gjennomgikk, og som førte til en av kulturhistoriens mest omtalte og analyserte kristne omvendelser, er grundig omtalt av andre og i andre fora. Men i Frelsesarméens korps på Lillehammer visste man at den verdensberømte forfatteren på Bjerkebæk hadde respekt for og var glad i den «heidundrende» organisasjonen hun så vidt hadde besøkt i sin ungdom. Denne kjærligheten og respekten måtte ha mer med hushjelpen Laura å gjøre, enn med det korte møtet i Pilestredet før århundreskiftet. I årenes løp gikk det mange gaver fra Bjerkebæk til Frelsesarméens lokale, som den gang lå i Anders Sandvigs vei på Lillehammer - et gatenavn som for øvrig oser av historie og kultur, det også.

Om ikke Sigrid Undset ble av dem som stilte sin sympati for Frelsesarméen mest synlig til skue, er det grunn til å tro at det gjennom hele livet dirret en streng av ømhet mellom de to - frellessoldaten og nobelprisvinneren.

Kilder:

Sigrid Undset: ELLEVE ÅR (Aschehoug 1934 og senere utgaver)
Sigrid Undset: TOLV ÅR (Aschehoug 1998)
Marie Hamsun: REGNBUEEN (Aschehoug, 1953 og senere utgaver)

For 13. gang:

St. Magnus-dager Lillestrøm

“Vi er heldige som har så mange nasjonaliteter i vår menighet - for det innebærer at vi på en særlig måte kan utfylle hverandre,” sa maristpater Rory Mulligan under den høytidelige vesper som markerte åpningen av årets St. Magnus-dager i Lillestrøm. Også byens ordfører, som tok ordet etter vesper, kom inn på den det fargerike fellesskap, som ikke alltid er “like lett” å få til å fungere: “Også her i Lillestrøm opplever vi

fremmedfrykt og redsel for det som er annerledes.” Gledelig da å oppleve byens katolske menighet hvor mennesker fra svært mange nasjonaliteter og ulike deler av verden kan samles om et felles grunnlag, en felles tro som også omfatter et aktivt økumenisk engasjement. “Et godt grunnlag å bygge på,” sa ordfører Andreas Hamnes.

Det var 13. gang St. Magnus menighet arrangerte kulturuke, med bl.a. kunstutstilling - årets kunstner var maleren Jørn Nilsen.

Om år 2000

Ut i frå ein rasjonell tenkjemåte er det heilt ulogisk at eit nytt årstal åleine skal innverke på nokon vesentlig måte på livet vårt, men historia lærer oss at magi og mystikk knytt til tal sit djupt i oss og lett kan utløyse kollektive stemningar. Rundt eit årtusenskifte gror angsten for verdas ende godt, parallelt med framtidforventningar som meir eller mindre nærer seg på tradisjonelle

I møte med evangelienes Jesus

«Hvis du setter historien opp på veggen med knappenåler, som en sommerfugl, kan du nok studere den analytisk, men du må ikke bli overrasket over at den ikke lenger kan fly.»

Anglikaneren, bibelforskeren og domprosten Tom Wright har skrevet en vakker liten bok hvor han veileder oss til et møte med evangelienes Jesus. Det kan være flere grunner til at vi har fått en distanse til den «flyveevnen» som ligger i evangelienes fortelling. Den vitenskapelige rasjonalitet er én slik grunn, hvor sprengkraften blir borte gjennom sannhetsøkende objektivitet. Men også for oss som har fått fortellingene inn fra barnsben av, kan kraften lett bli borte. Vi lærte dem med flanellograf på søndagsskolen eller i annen undervisning, tegnet dem i kristendoms-timer på skolen, og får dem nå repetert jevnlig i kirken. Mange av oss kjenner dem antagelig så godt at de er blitt ganske så selvfølgelige, og vi blir ikke lenger slått av det revolusjonerende budskapet som Jesus en gang kom med. Jeg kunne mange ganger ønske at jeg igjen sto med helt blanke ark og kunne fascineres på ny. Det er dette Tom Wright forsøker å hjelpe oss med i sin lille bok «Historiens Jesus».

Et historisk sentrum

Wright ønsker at vi skal få et levende møte med personen Jesus på evangelienes egne premisser. Boken inviterer til å leve innenfor evangeliens fortelling om Jesus og oppleve hva den gjør med oss. Han begynner med å ta oss med til stedet der det skjedde, til den Hellige by, Jerusalem. Wright beskriver sin egen opplevelse av Jerusalem, en overveldende følelse av at byen rommet «all verdens magi og galskap, at hele menneskeslektens glede og smerte var lenket sammen nettopp her.» Sammen

med ham lar vi oss fascinere av tanken på at den universelle evige Gud gjorde seg avhengig av akkurat dette geografiske stedet til et bestemt historisk tidspunkt. På samme måte blir Jesushistoriens spesielle trekk viktig, ikke ved abstraksjon til trossannheter, men som et møte med en bestemt person, med Gud selv slik han åpenbarte seg.

Utfordring

Wright sin veiledning til Jesumysteriet er ikke sakramental, men går via lignelsene og Jesus budskap, hvilket kan være utfordrende nok i denne omgang. Andre del av boken, «Å lese evangeliene med begge øynene åpne», er en mer praktisk guide på oppdagelsesreisen. Wright viser oss hvordan vi skal forstå evangeliene i skjæringspunktet mellom gresk/romersk og jødisk kultur, og ikke minst hvordan de fire evangeliene er forskjellige og hvordan de skal leses for å få det beste utav dem. Utfordringen er klar: «Gå ut fra at du må revidere ditt bilde av Jesus, av hans mål og intensjoner, spissfindigheten og kraften i hans visdom, hans ertende gåter og verdensomveltende liknelser. Og dette må du revidere igjen og igjen.»

Boken er en vakker liten sak. Den har nydelige foto fra Jerusalem og det Hellige land, og illustrasjoner fra mestere som *Duccio, el Greco og Caravaggio*. Jeg likte den godt jeg, men målgruppen er nok egentlig litt annerledes - litt mer for nybegynnere, kanskje som studie-bok i en gruppe, eller som hjelp til å bli kjent med evangeliene på egen hånd.

Eivor Andersen Oftestad

Tom Wright:

*Historiens Jesus
Hans liv og visjoner
Verbum 1997*

KOSOVO - en samvittighetskonflikt

Det er en kjent sak at pave Johannes Paul II er motstander av Natos bombing i Kosovo: Han ser våpenbruk generelt som et beklagelig nederlag for den forhandlingsstrategi som bør prege mellomfolkelige forhold i dagens verden. At han er en klar refser av Milosevics etniske rensing, turde også være kjent, samt at Vatikanet ad diverse diplomatiske veier har søkt å megle i konflikten. Hittil, vi skriver midten av mai, dessverre uten hell.

Kosovo-konflikten er ingen lett sak for samvittigheten. “Vi er klar over samvittighetskonflikten hos de ansvarlige politikere og militære som har gått inn for å bruke makt for å forsvare ubevæpnede mennesker som utsettes for morderens blinde raseri, for grusom vold og systematisk ødeleggelse av hjem og land,” sa erkebiskop Vlk av Praha nylig i egenskap av president for Den europeiske bispekonferanse. «Og selv om meglingsforsøk hittil ikke har ført frem, må vi ikke miste troen på forhandlinger,» sa Vlk, som understreket at her må særlig FN og Russland trekkes inn.

Russland som megler er én mulig vei “ut av Natos uføre”, skriver Anatol Lieven, tidligere Moskva-korrespondent, nå ved *International Institute for Strategic Studies* i London, i *The Tablet*. En diplomatisk seier for Russland vil igjen bringe landet “inn i hjertet av den europeiske beslutningsprosess” og rette opp det slitte forholdet mellom Moskva og de vestlige land - og det vil styrke grunnlaget for fremtidig stabilitet i Europa. Det vil også bidra til å bedre forholdet mellom “den ortodokse og latinske verden”, påpeker Lieven. Ytterligere splittelse mellom de to verdener vil “fordype og fornye den mest katastrofale konflikten i kristendommens historie”. Det er særlig slike vurderinger som ligger bak pavens fordømmelser av Natos bombing og oppfordringene til fredsforhandlinger med Jugoslavia. “Vesten gjør klokt i å følge hans råd,” avslutter Lieven.

*kristne tusenårsriketankar. Denne milepæ-
len i tidsrekninga vår fell påfallande godt
saman med ei allment utbreidd kjensle av at
historia nærmar seg eit klimaks. Sekke-
nemninga "New Age" er i seg sjølv ein
interessant illustrasjon og understreking av
denne påstanden, skriver redaktør Jan Otto
Myrseth i Luthersk Kirketidende.*

Pavereise til Armenia

*Paven reiser sannsynligvis til den tidligere
sovjetrepublikken Armenia i begynnelsen av
juli. Både Armenias president, Roberto
Kochiran, og lederen for den armenske
apostoliske kirke, Karekin I, inviterte paven
til Armenia da de nylig avla et besøk i
Vatikanet.*

Armenia, som er omgitt av muslimske

*land, er verdens eldste kristne nasjon:
allerede i år 301 antok landet kristendom-
men. Landet har siden frigjøringen fra Sov-
jet i 1991 ligget i strid med nabolandet
Azerbadjan over Nagorno-Karabakh, en
hovudsakelig armensk enklave like innenfor
Azerbadjans grenser.*

CATHOLIC HERALD

Katolske journalister i Europa fornyet sitt fellesskap

Hvert 3.år samles katolske journalister som er medlem av UCIP og bor i et av de europeiske land, til møte i forbindelse med generalforsamlingen i Region Europa. Forkortelsen UCIP står for Union Catholique Internationale de la Presse. Verdensorganisasjonen ble i sin tid startet i Europa (1927), men etterhvert som verdensorganisasjonen har vokst seg større og har fått fotfeste på alle kontinenter, har europeiske katolske presse- og mediafolk følt behov for å klargjøre sin europeiske ståplass både innenfor UCIP internasjonalt rent organisasjonsmessig, og ikke minst som egen gruppe regionalt i forhold til de europeiske problemer som her står på dagsordenen. I de siste årene har også katolske presse- og mediafolk fra de øst-europeiske land kommet med, noe man ikke minst opplevde som meget positivt under årets samling, en oval week-end i Nord-Italia. Katolske redaktører og journalister fra Balkan gjorde at håpet ble levende for deltagerne.

Som ny Europa-president ble valgt franskmannen Christian Blanchon. Med seg i styret fikk han et lag på 9 personer, jevnt fordelt fra øst og vest, syd og nord. St.Olavs redaktør Unni Klepper Joynt kom med i styret; hun har forøvrig seks år som sekretær i UCIPs «Føderasjon for tidsskrifter» bak seg. Tidligere har daværende redaktør Pehr Thorell, Sverige (Katolsk kyrkotidning/Katolsk magasin) sittet i Europa-styret i flere år, og en kort tid etter ham tidligere redaktør Knud Kluge, Danmark (Katolsk orientering).

UCIPs Europa-region har bestått i 9 år - like lenge har Nordisk UCIP og UCIP Norge bestått.

Viktige samlinger

Ikke alle norske journalister som også er katolikker, har villet la seg verve som medlemmer i UCIP Norge, fordi de kanskje

oppfatter det slik at de dermed mister sin journalistiske integritet - særlig i forhold til den kirke de tilhører. Vi som var samlet i Nord-Italia i månedsskiftet april-mai i år, hadde som utgangspunkt at vi er katolikker som praktiserer vår tro, samtidig som vi er utøvere av en profesjon som krever frihet, toleranse og nøytralitet. Katolske presse- og mediafolk er ikke kirkens «misjonærer», og ihvertfall ikke når de arbeider i sekulære organer eller radio/TV og IT. For presteviede sjefredaktører kan situasjonen ofte bli vanskeligere, men de fremholder ihvertfall selv at de oppfatter seg som journalister og dermed må innta en objektiv holdning til presse- og mediajobben. Så å si alle medlemmer i UCIP-region Europa ser dette som viktig, og det er et stadig tilbakevendende tema.

Det multireligiøse Europa årets tema

Når europeiske katolske journalister samles, blir det alltid tatt opp et aktuelt tema, gjerne brennbart, eller noe katolske journalister føler på kroppen i det daglige arbeid at de trenger å drøfte med yrkeskolleger som de også deler troen med. Kjente innledere sto i år til disposisjon for å redegjøre for de åndelig-religiøse utfordringer i Europas fremtid, med vektlegging på spenningsfeltet mellom den individuelle frihetslengsel og den sosiale solidaritets-holdning. Man kan aldri komme bort fra at den europeiske historie også er kristendommens historie, på godt og vondt. Den religiøse pluralisme vi opplever som en stor utfordring over store deler av vårt kontinent idag, gjør at også katolske journalister må ta hensyn til dette mangfoldet. Den kristne kirke - særlig den katolske - har ikke lenger monopol i noe land. Man kan ikke beskytte den katolske tro som om man levde i en ghetto. Det som skjer i Europa idag, angår også katolske journalister som arbeider i

kirkepressen. I innledningene vi hørte, ble det lagt vekt på kristendommen og Islam, dialogen med den ortodokse kirke og samtalene med agnostiske humanister. Under de etterfølgende samtaler ble det også gitt et lite besyv med om situasjonen i våre nordiske land som er preget av protestantisme og en håpefull økumenikk.

Den legendariske Konsil-teolog, kardinal dr. Franz König, skulle ha holdt foredrag om Europas åndelige åsyn og katolske publisisters ansvar, men måtte melde avbud i siste liten. Han er godt over 90 år nå. Foredraget ble lest opp. Utdrag av det vil bli presentert i St.Olav senere, i norsk oversettelse.

For denne referent, som i flere år var norsk UCIP-leder og to ganger ledet nordisk treff, ble årets møte i UCIP-region Europa spesielt interessant fordi på en måte hele Europa nå var på plass, bortsett fra Storbritannia og Irland, som av en eller annen grunn ikke fant det bryet verdt å delta på møtet på det europeiske fastland! Katolske journalister - ihvertfall i vest - er blitt seg sin integritet bevisst. Det later til at katolske journalister også i de øst-europeiske land - selv når de er presteviet - ønsker å bevare en viss integritet og profesjonell frihet i forhold til det kirkelige hierarki.

Men man må aldri glemme at forholdene varierer utrolig selv i Europa. Også vi katolske journalister merker avtrykket av Europakartet i våre diskusjoner. De dominerende grupper tenker naturlig nok EU-kombinasjoner, mens noen få av oss i vest og de fleste i øst fortsatt må tenke to-delt Europa. Det er i slike situasjoner at man som norsk borger opplever det utrolige at man er en del av Europa og den europeiske kultur - men nå må slite for å få frem at vårt land ikke har meldt seg ut av det Europa som også er vår kulturståplass.

Baby Johannessen

Permanent diakonat for kvinner: diskusjonen avsluttet?

Diskusjonen om permanent kvinnelig diakonat i den katolske kirke er "nærmest et avsluttet kapittel", sier kardinal Dario Castrillon Hoyos, prefekt for Kongregasjonen for kleresiet, en av den romerske kuriens viktigste institusjoner.

Det greske ordet "diakonia", som betyr

tjeneste, og som vi finner i Bibelen og i den tidlige kirkes beskrivelse av tjenester utført av kvinner, svarer ikke til den forståelse dagens kirke har av det vigslede permanente diakonat, forklarer Hoyos: "Ånden har ledet kirkens utvikling og gitt diakonater en annen profil - den er et vigslat embede."

CATHOLIC HERALD

Profetisk trykkfeil?

Åse Marie Nesses diktsamling *Vinterhuset* kom i nytt opplag "i 1999", het det i forrige nr. av *St. Olav* - med det var, dessverre, trykkfeil for 1995. Eller var det ubevisst ønsketenkning? Det er nemlig all grunn til å ønske nok et opplag for denne viktige boken.

Red.

20 Pinse - skapelsens morgen på en ny måte

Det lykkes ikke alltid å få *St. Olav* til å gå i takt med kirkekalenderen, og pinsedag er over når dette nummer når våre lesere. Selv om vår kirke gjerne tar de store fester litt på forskudd og holder nattevåk, *vigilie*, i glad utålmodighet, har tidsskriftet denne gang satset på pinse litt på etterskudd fremfor lenge på forskudd.

Årets pinsepreken er hentet fra dominikanerpater *Aage Haukens* ferske bok på *St. Olav Forlag: Om det katolske - tanker på terskelen til det tredje årtusen.*

På denne tiden fantes der i Jerusalem mange innflyttede jøder, fromme mennesker, som kom fra folkeslag under alle himmelstrøk. . . Men da hver enkelt hørte dem (apostlene) tale i sitt eget språk, skjønte de hverken ut eller inn, og spurte, helt rystet og forvirret: "Er de ikke galiléere, alle disse som taler? Hvordan kan det da gå til at hver enkelt av oss som hører dem, hører sitt morsmål? Om vi er partere, medere, elamitter, om vi er fra Mesopotamia, Judea eller Kapadokia, Pontos eller Asia, Frygia eller Pamfylia, Egypt eller Libya Kyrenaika, om vi er innflyttere fra Roma - jøder eller proselytter - eller vi er kretere eller arabere, så hører vi dem forkynde Guds storverk på vårt eget språk!
(Ap 2,5-11)

Kirkens fødsel er det vi her er vitne til - et historisk mirakel, slik teksten uttrykker det.

For dette at folkeslagene kan samles om programmet "Gud", er i seg selv Guds verk.

Dengang Gud splittet menneskeheten ved å gi dem forskjellige sprog, var det for å stanse den på grunn av overmot. Historien om tårnet i Babel er historien om straff og dom.

Nå er tiden kommet til den motsatte historie - historien om tilgivelse og kjærlighet. Og da er tiden kommet for å samle det som er spredt, for å gi menneskeheten tilbake et felles sprog.

Slik ser bakgrunnen ut for den historien vi nettopp har hørt. Men historien selv handler om Guds Hellige Ånd, Han som skaper - og nyskaper det skapte. Pinse er skapelsens morgen på en ny måte.

Paulus uttrykte det slik:

Brødre, vi vet at hele skapningen uten unntagelse fremdeles stønner i fødselsveer.
(Rom 8,22)

Den nye skaperakten fra Guds side er å sette Kirken inn i verden, Kirken slik vi kjenner den idag, fra martyrene til kirkefedrene.

Kirken som en nyskaping - som skaperakt - som Den Hellige Ånds gjerning.

Dette er pinsens mysterium: en ny form for fellesskap for å forene en splittet menneskehet, for å gjøre alle mennesker likeverdige, for å forene en menneskehet hvor egoismen råder.

Pinsedag er Kirkens dag - og Kirkens liv er en kontinuerlig pinsefest. For Kirken er den eneste plattform i historien hvor målet er å forsone menneskene med hverandre og med Gud. Hver for seg er ikke en av disse komponentene nok. Å forsone mennesker med hverandre uten religion blir ren filantropi. Å forsone mennesker med Gud uten fellesskapsansvar er religiøst uholdbart.

Om der enn er mange lemmer, utgjør de sammen bare ett eneste legeme. Og slik er det også med Kristus. For vi ble alle døpt i én Ånd, til å være ett legeme, enten vi så er jøder eller hellenere, slaver eller fribårne, som det også er den ene og samme Ånd vi har fått å drikke av.

(1 Kor 12,12-13)

Altså står vi idag ved feiringen av historien største under - Kirken.

For dette er Kirkens kjennetegn - at den er universell, universalistisk i sine holdninger, katolsk i enhver betydning av ordet. For pinsedag er katolisitetens fest: dette at vi kjenner Gud som en altomfattende størrelse. Han er den som samler alt og alle - fordi Han er Skaper og Forløser, Den som nyskaper sitt skaperverk ved sin Ånd.

Kirken er altså et Guds "sted" i verden - Hans måte å forholde seg

Pilegrimsdager på Dovrefjell

23. - 25. juli 1999.

Program/info:
tlf 61 24 14 44

Velkommen til flotte dager på Dovrefjell og i Eysteinkyrkja med Pilegrimsvandring, konserter, utstilling, gudstjenester, foredrag mm.

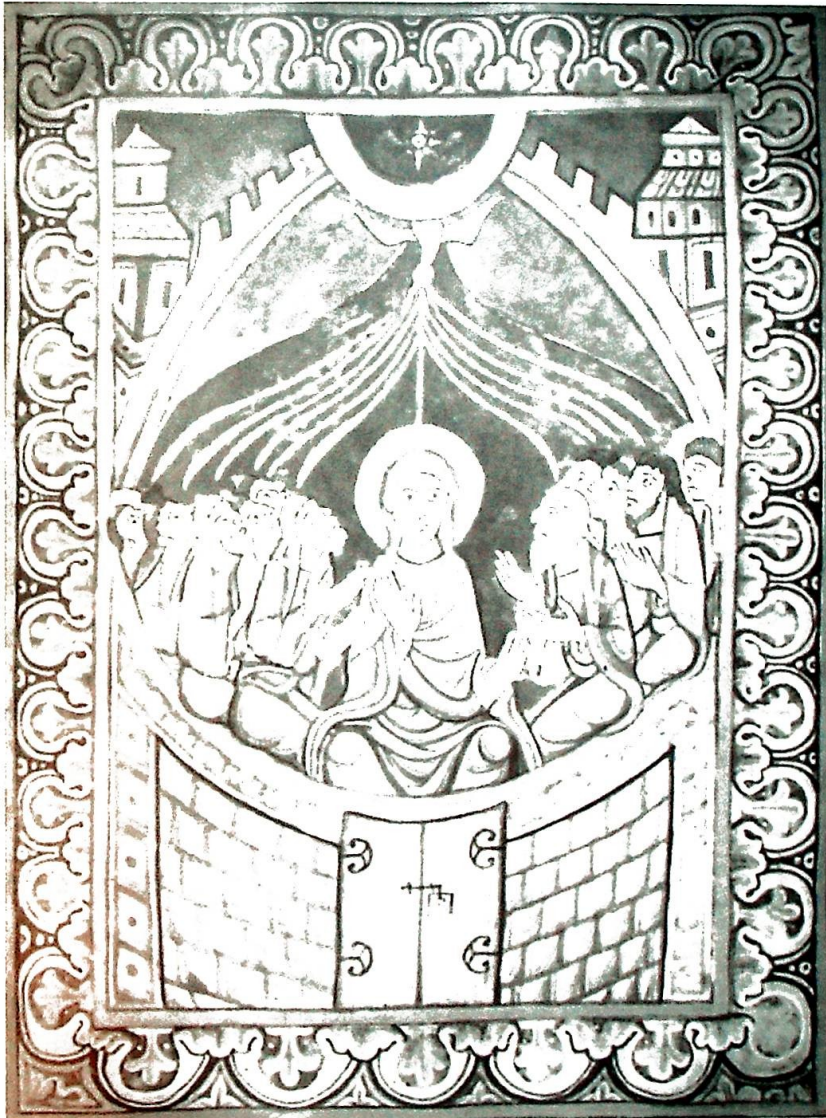
Årets tema: Frans av Assisi

Eller du kan delta på:
**Pilegrimsvandring
over
Dovrefjell
til
Trondheim**

22. - 29. juli 1999.

21

Pinse. Manuskript fra 1200-tallet fra St. Albans Abbey ved London.

til oss mennesker på. Men Han gjør ikke dette til en privat luksus, Han henvender seg derimot til oss som menneskehet.

Pinsedag er dagen da vi alle får del i Kristus - den nye Adam.

Og dette var det Gud ville fra skapelsens morgen: å fullføre skaperverket.

Pinsen viser oss Hans måte å gjøre dette på.

“Kom hjem. La dere forsone!”

Slik lyder kardinal *Thomas Winning*s oppfordring til katolske kvinner i Skottland som er ekskommunisert fordi de har tatt abort. Han opplyser at sognegeistlige i hans erkebispedømme har lov til å gi syndsforlatelse i slike tilfeller - saken må ikke gå via biskopen, slik det var tidligere. Til tross for at den nye kirkeretten fra 1983 ikke uttrykkelig foreskriver at syndsforlatelse ved abort må gå via biskopen, holder mange bispedømmer seg til en slik praksis.

Det er flere år siden *Winning* ga sine prester lov til å gi syndsforlatelse for abort uten konsultasjon med biskopen, men dette er første gang han går offentlig ut med saken. Hans ønske å gi dem som har fjernet seg fra kirken på grunn av abort, et signal om å “slutte fred med Gud og med det ufødte barnet. (-) Gud er rede til å tilgi. Naturligvis er det som er skjedd like forferdelig feil, men gi ikke etter for mismotet og tap ikke håpet”. *Winning*s oppfordring til kvinnene selv, leger, og sykepleier som har vært med på abortingrep og pårørende som har oppfordret til abort, lyder: “Tiden er inne til å slutte fred med Gud og med dere selv. Dette er omvendelsens time. Om et par hundre dager begynner det store jubileet, det hellige året, og et nytt tusenår begynner - hva bør det innebære om ikke en omfattende omvendelse, en generalopprydding, en ny start. Kom hjem. La dere forsone.”

Winning kom med sin uttalelse ved to-årsdagen for sin “Velg-livet”-satsing, et initiativ som gir økonomisk og menneskelig støtte til kvinner som ellers ville tatt abort. Hittil er 107 barn båret frem med slik støtte, og rundt 50 til er på vei. Oppslutningen fra mennesker som vil yte økonomisk støtte eller gi av sin tid til “Velg-livet” har vært gledelig stor.

(Kilder: *Catholic Herald*, KM)

R.I.P.

Vår kjære medsøster
Vita Vos,
født 11.2 1910 i Bussum, Nederland
døde den 17. april 1999.
Bergen, Marias Minde
St. Franciskus søstre

*Jesus sier: Jeg er oppstandelsen og livet.
Den som tror på meg, skal leve om han enn er død.
Og enhver som lever og tror på meg,
skal aldri i evighet dø.*

Joh 11,25-26

22

Liturgisk kalender

JUNI

(Norske Tidebønner, - uke II)

**SØN 6 FESTEN FOR KRISTI
LEGEME OG BLOD** - 5 Mos
8,2-3.14b-16a/ 1 Kor 10,16-17/
Joh 6,51-58

Man 7 2 Kor 1,1-7/ Matt 5,1-12

Tir 8 2 Kor 1,18-22/ Matt 5,13-16

Ons 9 (Hl Efrems) 2 Kor 3,4-11/ Matt
5,17-19

Tor 10 2 Kor 3,15-4,1.3-6/ Matt 5,20-26

Fre 11 JESU HJERTEFEST - 5 Mos
7,6-11/ 1 Joh 4,7-16/ Matt 11,25-
30

Lør 12 Maria ubesmittede hjerte. Jes
61,9-11/ Luk 2,41-51
(Norske Tidebønner, - uke III)

**SØN 13 11. SØNDAG I DET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - 2 Mos
19,2-6a/ Rom 5,6-11/ Matt 9,36-
10,8

Man 14 2 Kor 6,1-10/ Matt 5,38-42

Tir 15 2 Kor 8,1-9/ Matt 5,43-48

Ons 16 2 Kor 9,6-11/ Matt 6,1-6.16-18

Tor 17 2 Kor 11,1-11/ Matt 6,7-15

Fre 18 2 Kor 11,18.21b-30/ Matt 6,19-23

Lør 19 (Hl Romualdus) 2 Kor 12,1-10/
Matt 6,24-34
(Norske Tidebønner, - uke IV)

**SØN 20 12. SØNDAG I DET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - Jer
20,10-13/ Rom 5,12-15/ Matt
10,26-33

Man 21 Hl Aloysius Gonzaga. 1 Mos
12,1-9/ Matt 7,1-5

Tir 22 (Hl Paulinus av Nola)(Hl John
Fisher og Thomas More) 2 Mos
13,2.5-18/ Matt 7,6.12-14

Ons 23 Dag: 1 Mos 15,1-12.17-18/ Matt
7,15-20

Vigiliemesse til Jonsok: Jer 1,4-
10/ 1 Pet 1,8-12/ Luk 1,5-17

Tor 24 JOHANNES DØPERENS FØD-
SEL (JONSOK) - Jes 49,1-6/
Apg 13,22-26/ Luk 1,57-66.80

Fre 25 1 Mos 17,1.9-10.15-22/ Matt 8,1-
4

Lør 26 Dag: 1 Mos 18,1-15/ Matt 8,5-17
Vigiliemesse til Peter og Paulus:
Apg 3,1-10/ Gal 1,11-20/ Joh
21,15-19

(Norske Tidebønner, - uke I)

**SØN 27 APOSTLENE PETER OG
PAULUS** - Apg 12,1-11/ 2 Tim
4,6-8.17-18/ Matt 16,13-19

Man 28 Hl Ireneus. 1 Mos 18,16-33/ Matt
8,18-22

Tir 29 1 Mos 19,15-29/ Matt 8,23-27

Ons 30 (Kirkens første martyrer i Roma)
1 Mos 21,5.8-20/ Matt 8,28-34

JULI

Tor 1 1 Mos 22,1-19/ Matt 9,1-8

Fre 2 1 Mos 23,1-4.19; 24,1-8.62-67/
Matt 9,9-13

Lør 3 Hl THOMAS. Ef 2,19-22/ Joh
20,24-29
(Norske Tidebønner, - uke II)

**SØN 4 14. SØNDAG I DET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - Sak 9,9-
10/ Rom 8,9.11-13/
Matt 11,25-30

Man 5 (Hl Antonius M. Zaccaria) 1 Mos
28,10-22a/ Matt 9,18-26

Tir 6 (Hl Maria Goretti) 1 Mos 32,22-
32/ Matt 9,32-38

Ons 7 1 Mos 41,55-57; 42,5-7a.17-24a/
Matt 10,1-7

Tor 8 (Hl Sunniva) 1 Mos 44,18-
21.23b-29; 45,1-5/ Matt 10,7-15

Fre 9 1 Mos 46,1-7.28-30/ Matt 10,16-
23

Lør 10 Hl Knut. 1 Mos 49,29-32; 50,15-
26a/ Matt 10,24-33
(Norske Tidebønner, - uke III)

**SØN 11 15. SØNDAG I DET ALMIN-
NELIGE KIRKEÅR** - Jes
55,10-11/ Rom 8,18-23/ Matt
13,1-23 eller 1-9

Man 12 2 Mos 1,8-14.22/ Matt 10,34-11,1

Tir 13 (Hl Henrik) 2 Mos 2,1-15a/ Matt
11,20-24

Ons 14 (Hl Camillus av Lellis) 2 Mos
3,1-6.9-12/ Matt 11,25-27

Tor 15 (Hl Svithun)(Hl Bonaventura) 2
Mos 3,13-20/ Matt 11,28-30

Fre 16 (Vår Frue av Karmelberget) 2
Mos 11,10-12,14/ Matt 12,1-8
(eller minnedagens tekster: Sak
2,14-17/Matt 12,46-50)

Bønnens apostolat i juni:

At alle må øke innsatsen for å bidra til
forsoning med Gud og mennesker.

At kirken i Macao må styrke sitt arbeid
for det kinesiske folk.

Bønnens apostolat i juli:

At de kristne gjennom sin omsorg for fremmede,
særlig innvandrere, blir vitner om Gud Faders kjærlighet

At iveren etter å forkynne evangeliet
må vokse hos kirkene i Latinamerika

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Liv Greni

Gunnel Vallquist

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 220,—

Øvrige europeiske land: kr. 230,—

Andre verdensdeler: kr. 240,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

**st
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14 - 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

E-post: st.olav.bokhandel.@os.telia.no.

Åpningstider:

Mandag.-Fred.: 10.00-17.00

Lørdag: 10.00-14.00

NB! F.o.m. man. 21. juni t.o.m. lørd. 4. sept.:

Hverd. 10-16 - Lørd. 10-14

Sigrid Undset: Tolv år

«Tolv år» er det første betydelige funnet blant Undsets etterlatte papirer. Manuskriptet er en direkte fortsettelse av den selvbiografiske oppvekstromanen «Elleve år».

Manuskriptet er ikke fullført og er trolig skrevet under oppholdet i USA 1940-45.

Boken er redigert av universitetsbibliotekar

Tone Modalsli.

Ib. Kr. 229,-

**10. JUNI ER DET 50 ÅR SIDEN
SIGRID UNDSET DØDE.
I DEN ANLEDNING MINNER VI OM ALLE
HENNES UDØDELIGE BØKER
OG I TILLEGG
EN REKKE GODE BØKER SOM ER
SKREVET
OM HENNES LIV OG LITTERATUR,
f.eks.**

Anne-Lisa Amadou:

Å gi kjærligheten et språk

Syv studier i Sigrid Undsets forfatterskap.

Aschehoug, Ib. Kr. 226,-

*

Liv Bliksrud:

Sigrid Undset

Gyldendal, Ib. Kr. 168,-

*

Kristin Johansen:

Hvis kvinner ville være kvinner

Sigrid Undset, hennes samtid og kvinnespørsmål. Både samtidens og ettertidens dom over forfatteren som reaksjonær antifeminist blir utfordret og problematisert på en ny måte.

Aschehoug, Ib. Kr. 289,-

*

Olav Solberg:

Kristin Lavrandsdatter og mellomalderen

Aschehoug, Hft. Kr. 189,-

*

Ellisiv Steen:

Kristin Lavrandsdatter -

En estetisk studie

Første gang utgitt i 1959.

Aschehoug, Hft. Kr. 150,-

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk på tiden

Biskopen og diktatoren

Det tør være enestående i dagens verden at en demokratisk valgt president utlyser fem dagers landesorg fordi en 91 år gammel kardinal med fremskreden Alzheimer er død. Men det skjedde da kardinal *Raúl Silva Henríquez*, tidligere erkebiskop av Santiago di Chile, døde i begynnelsen av april. Han var, sa president Frei i en tale, "den klokeste blant oss. . . en stemme for dem uten stemme". Tusenvis flokket til begravelsen: De fylte både katedralen og *Plaza de la Constitución*, stod tett i tett i gatene der begravelsesfølget dro frem, kastet konfetti og blomsterblader fra vinduer og tak og sang: *Raúl amigo, el pueblo está contigo - Raul, venn, folket er med deg.*

Folket har lenge støttet Raúl, som kom fra en søskenflokk på nitten og ble kardinal allerede i pave Johannes XXIIIs tid. For kardinal Henríquez var en av de første som tok til orde mot general *Pinochets* militærdiktatur, påtalte torturen, mordene og de etterhvert tusenvis "forsvunne". Og han var drivkraften i kirkens omfattende hjelpe- og omsorgsarbeid for alle som på en eller annen måte ble rammet av regimet. Han var en uredd kritiker, en folkets hyrde, opptatt av å lindre og bygge broer, han fikk internasjonale priser for sitt arbeid. Kretser innen hans egen kirke anså ham som "politisk" og "venstrevridd". Hans forskriftsmessige avskjedssøknad ved fylte 75 år i 1983 ble prompte innvilget. Det er en kjent sak at hyrder som Roma synes den ikke kan unnvære, sjelden får slippe ved fylte 75 . . .

Pavelig nuntius i Chile i tiden 1978-88 var Angelo Sodano, i dag Vatikanets utenriksminister. Og, forklarte Nordens avtroppende nuntius, erkebiskop Ceirano, nylig i danske "katolsk orientering", en nuntius' oppgave består

bl.a. i å "informere Vatikanet om den åndelige tilstand i bispedømmet og om den politiske og sosiologiske situasjonen i de respektive land".

Tilbake til katedralen i Santiago di Chile hvor kardinal Henríquez' "testamente" ble lest opp under requiem-messen: "Jeg bærer ikke nag til dem som ikke forstod meg. Jeg har bare ord for å be om tilgivelse og tilgi . . . Jeg bønnfaller dere ydmykt om å gjøre alt for å utrydde fattigdommen i Chile. Vi kan få det til om alle mennesker i dette landet står sammen i solidaritet og generøsitet. De fattiges kjærlighet har adlet meg . . . Hold dere til paven og hans biskoper, bær over med kirkens skavanker og vit først og fremst å sette pris på dens hellighet og dyder." Gjentatt applaus under opplesningen - og lang klappsalve før nok en fremføring for de mange utenfor katedralen.

En som ikke var med på denne *fiesta* var en begravelse, var Augusto Pinochet. Kanskje sukket den tidligere diktatoren et lite "gudskjelov" for at han hadde gode grunner for å utebli? Skjønt "gode"? Han sitter nemlig fremdeles og biter negler i sin hærskapelige husarrest sør for London mens saken mot ham trekker i langdrag: Blir det utlevering til Spania og rettsak om brudd på menneskerettighetene, eller kommer han seg velberget til hjemlandet, hvor han, før han ga fra seg makten, sørget for lover og lojale livstidssenatorer som skulle sikre ham immunitet? Høytstående katolske embedsbærere som kardinal Jorge Medina Estéves, tidligere biskop av Rancagua, Chile, og gammel venn av Pinochet, nå prefekt for Vatikanets Sekretariat for sakramenter og liturgi, og tidligere nevnte kardinal Angelo Sodano, har, som leserne vil kjenne til fra St. Olavs spalter, anmodet om immunitet for Pinochet. Med pavens godkjennelse appellerte Sodano i hemmelighet til den britiske regjering om å frigi den tidligere diktatoren "av humanitære hensyn". I ettertid forklarte Sodano at han handlet på oppfordring fra den chilenske regjeringen,

og for å "understreke overfor verden at ikke under noen omstendighet må Chiles eller noen annen stats suverenitet krenkes".

Besnærende forklaring? Nei, noterer Stephan prest med Chile-erfaring, i det New York-baserte tidsskriftet *Commonweal*, som utgis av katolske legfolk: "Vatikanets beslutning om å la hensynet til prinsippet om nasjonal suverenitet ha forrett fremfor rettferdighet for ofrene for uhyrlige krenkelser av menneskerettighetene, er ytterst foruroligende." Og hvilke signaler gir dette til dagens menneskerettighetskretnende statsjefer og regimer, enten de nå organiserer sine krenkelser innenfor eller utenfor eget suverenitetsområde? Hvis en diktator med et rulleblad som Pinochets, innrømmes immunitet, hvem er da ikke immun? undrer Stephan Mott.

Et poeng, som f.eks. Stockholm katolske stifts *Justitia et Pax*-kommisjon tør ha adskillig sympati for. Kommisjonen har kommet med en uttalelse i Pinochetsaken, og mellom linjene aner man irritasjon over tanken om immunitet for den tidligere diktatoren: I Pinochet-saken ville "nåd utan rättegång leda till et allvarligt nedslag för rättvisan, eftersom han anklagas för brott på de mest grundläggande mänskliga rättigheterna, rätten til liv och kroppslig integritet".

Pinochet har allerede opplevd stor barmhjertighet fra sin kirkes side, fastslår *Justitia et Pax*. Han har, etter sine veldokumenterte ugjerninger, gått til skrifte, fått kirkens syndsforlatelse og kan motta nattverden. Hvordan hans skriftemål artet seg, og hvilken bot han har fått, "är en hemlighet. Men utåt har han aldrig bekänt någon ånger eller bitt sina offer om förlåtelse," påpeker *Justitia et Pax*. Som finner det rimelig å anmode om at en gammel mann får slippe fengselsstraff, "men, först sedan en korrekt rättsprocess har ägt rum."

Akkurat - eller "just precis", som det gjerne heter hinsides Kjølén. Derfor - og siden 17. mai i skrivende stund er like om hjørnet: hipp hurra for svenske *Justitia et Pax!* *Observatoria*